



Dokument 18

(2014–2015)

Årsrapport til Stortinget
fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd for
2. halvår 2014–1. halvår 2015

Innhold

	Side		Side
1. Innledning	5	8. Presidiet, utvalgene og kontrollkomiteen	16
2. Rådets organisasjon	6	8.1 Presidiet	16
3. Norges delegasjon	7	8.1.1 Presidiets arbeidsgrupper og rapportører	16
3.1 Møter i delegasjonen	7	8.1.2 Presidiets internasjonale kontakter	16
3.2 Nasjonal forankring av det nordiske samarbeidet	8	8.1.3 Presidiets dialog med Hviterussland	17
3.3 Internasjonale kontakter og besøksutveksling	9	8.2 Næringsutvalget	17
3.4 Informasjonsarbeid	9	8.3 Miljø- og naturressursutvalget	17
3.5 Journaliststipendier	9	8.4 Kultur- og utdanningsutvalget	18
4. Stortingets debatt om nordisk og arktisk samarbeid	9	8.5 Velferdsutvalget	18
5. Nordisk råds prioriteringer i 2015	10	8.6 Medborger- og forbrukerutvalget	18
6. Nordisk råds 66. sesjon	11	8.7 Kontrollkomiteen	18
6.1 Nordisk toppmøte	11	9. Det parlamentariske østersjø-samarbeidet	19
6.2 Fremsettelse av nye medlemsforslag	11	10. Den nordlige dimensjons 4. parlamentarikerforum	19
6.3 Ministerrådets formannskapsprogram, generaldebatt og budsjett 2015	11	11. Vestnorden	19
6.4 Grensehindringer	12	Vedlegg	
6.5 Internasjonalt samarbeid	12	1 Rekommandasjoner, fremstillinger og interne beslutninger 2. halvår 2014–1. halvår 2015	20
6.6 Aktualitetsdebatt	13	2 Nordisk råds uttalelse om giftfri hverdag, vedtatt i København 26. mars 2015	23
6.7 Klima- og miljøpolitikk	13	3 Uttalelse fra Nordisk råd om forebyggelse av ekstremisme vedtatt i København, torsdag 26. mars 2015	24
6.8 Velferds- og helsepolitikk, samt kultursaker	14	4 Sluttdokument fra den nordlige dimensjons 4. parlamentarikerforum ...	24
6.9 Samarbeidsministrenes spørretime	14	5 Sluttdokument fra den 24. parlamentariske østersjøkonferansen	26
6.10 Kontrollkomiteens saker	15		
6.11 Nordisk råds priser	15		
7. Nordisk råds ekstrasessjon, mars 2015	15		



Dokument 18

(2014–2015)

Årsrapport til Stortinget fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd for 2. halvår 2014–1. halvår 2015

Til Stortinget

1. Innledning

Det politiske samarbeidet i Nordisk råd bygger på et ønske om å styrke fellesskapet mellom de nordiske land og deres befolkninger. Nordisk råd er en aktiv aktør i regionalt samarbeid i Nordens nærområder, det være seg i Vestnorden, Arktis, Barentsregionen og Østersjøregionen, samt i partnerskapene i Den nordlige dimensjon.

Nordisk råd behandler og uttaler seg om de forslag som Nordisk ministerråd fremlegger for rådet. Nordisk ministerråd og de nordiske lands regjeringer må ta stilling til hvordan og hvorvidt initiativ følges opp, og rapportere til Nordisk råd om dette.

Nordisk råd avholdt sin årlige sesjon i oktober 2014 i Riksdagen i Stockholm. Et av hovedtemaene på sesjonen var arbeidet med grensehindre. Mange av grensehindringene mellom de nordiske land må også finne sin løsning under hensyntaken til EUs regelverk. Delegasjonen ga uttrykk for at det konstruktive arbeidet det nye Grensehinderrådet nedlegger må fortsette. Nordisk helsesamarbeid og oppfølging av Bo Könberg-rapporten var et annet sentralt tema på sesjonen i Stockholm. Videre introduserte den 66. sesjonen en egen aktualitetsdebatt om nordisk forsvarssamarbeid aktualisert ved de internasjonale reaksjoner på Russlands annekasjon av Krim-halvøya.

I 2015 leder Island arbeidet i Nordisk råd. Det islandske formannskapsprogrammet legger vekt på

tre områder som er viktige for det nordiske samfunnet og Nordens posisjon i verden: det internasjonale samfunnet, velferdsstaten og det sivile samfunn.

Stortingets delegasjon til Nordisk råd prioriterer arbeidet med et godt naboskap i hele regionen, fra Vestnorden til Østersjøregionen og til parlamentariske organer i nord og i Arktis.

I september 2015 ble det arrangert en rundebordskonferanse om nordisk forsvarssamarbeid med deltakelse fra nordiske parlamentarikere og nordiske forsvarsministre i regi av den svenske delegasjonen, som i 2015 har formannskap i NORDEFCO. Møtet var en oppfølging av tilsvarende møter i Stortinget 2014 og den finske riksdagen i 2013. Nordisk råd anser at slike møteplasser mellom nordiske regjeringsrepresentanter og Nordisk råds parlamentarikere kan være viktige på saksområder hvor det ikke er etablert noen formelle ministerråd. Som i 2014 var Russlands handlinger i Ukraina og hvilke konsekvenser dette kan få for sikkerheten i Europa og i Norden, erthovedtema på konferansen også i 2015.

I løpet av 2015 har arbeidet med en reformering av Nordisk råd fortsatt, og reformgruppen som ble nedsatt i 2014 ble videreført. Arbeidsgruppens oppgave er løpende å diskutere og foreslå forandringer og utvikling av Nordisk råds arbeidsformer med mål om å forsterke den politiske plattformen Nordisk råd skal være.

En rekke konkrete endringsforslag behandles av reformarbeidsgruppen, både hva angår substans, struktur, bedre sesjoner, nasjonal forankring og samarbeidet med andre organisasjoner. Arbeidsgruppen fremmer reformforslag løpende, og det er ikke avsatt en fast tidsplan for reformprosessen. I 2015 har mye av reformarbeidet dreid seg om saksgangen mellom

Rådet og Ministerrådet på behandling av medlemsforlag, samt om Nordisk råds utvalgsstruktur.

Oslo, 25. september 2015

Michael Tetzschner

delegasjonsleder

2. Rådets organisasjon

Nordisk råd er et samarbeidsorgan for de nordiske landenes parlament og regjeringer. Samarbeidet bygger på Helsingforsavtalen fra 1962 med senere endringer, samt rådets arbeidsordning.

Nordisk ministerråd er et samarbeidsorgan for de nordiske landenes regjeringer. Det gjennomfører rekommandasjoner vedtatt av rådet, og fremmer forslag til beslutninger for rådet. Ministerrådet fremlegger hvert år en årsberetning og virksomhetsplan for det kommende året.

Plenarforsamlingen

Plenarforsamlingen utgjøres av rådets 87 valgte medlemmer, samt regjeringsrepresentanter, som møtes til sesjon én gang om året på høsten.

Plenarforsamlingen er rådets høyeste besluttede organ, og vedtar bl.a. rådets rekommandasjoner og uttalelser, og interne beslutninger. Stemmerett har bare de valgte medlemmene, dvs. parlamentarikerne.

Presidiet

Rådets presidium består av en president, en vise-president og elleve øvrige medlemmer, som utpekes av plenarforsamlingen. Alle landenes delegasjoner skal være representert i presidiet. Presidiet har ansvaret for rådets løpende virksomhet under og mellom sesjonene. I tillegg har presidiet ansvaret for behandlingen av utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål, samt behandlingen av det nordiske samarbeidsbudsjett og medlemsforslag som ikke sendes til utvalgene for behandling. Presidiet kan agere på vegne av plenarforsamlingen i de tilfeller man ikke kan vente til neste sesjon for å fatte en beslutning.

Utvalgene

Rådet har fem fagutvalg: Kultur- og utdanningsutvalget (15 medlemmer), Medborger- og forbrukerutvalget (15 medlemmer), Miljø- og naturressursutvalget (15 medlemmer), Velferdsutvalget (14 medlemmer) og Næringsutvalget (15 medlemmer). Utvalgene forbereder sakene innen det tas beslutninger i plenum eller i presidiet. De behandler medlems-, regjerings- og ministerforslag, beretninger fra nordiske institusjoner, ministerrådets meldinger om vedtatte rekommandasjoner og andre gjøremål.

Kontrollkomiteen

Kontrollkomiteens oppgave er å utøve kontroll over virksomheten som finansieres over det nordiske budsjett, samt for saker som berører tolkningen av Helsingforsavtalen og andre nordiske samarbeidsavtaler. Kontrollkomiteen har 7 medlemmer.

Valgkomiteen

Valgkomiteens oppgave er å forberede valg som besluttet av plenarforsamlingen, samt eventuelle suppleringsvalg som vedtas på plenarforsamlingens vegne. Valgkomiteen har 7 medlemmer.

Delegasjonene

Hvert lands valgte medlemmer, varamedlemmer og regjeringsrepresentantene utgjør landets delegasjon i rådet. Den norske delegasjonen består av 20 medlemmer valgt av Stortinget, samt de av regjeringens utpekte representanter.

Delegasjonen konstituerer seg, velger leder, nestleder og ytterligere 6 medlemmer som danner delegasjonens arbeidsutvalg. Delegasjonen har ansvar for sine egne utgifter innen den budsjetttramme som Stortinget vedtar.

Partigruppene

Rådets medlemmer og varamedlemmer velges av parlamentene med hensyn til partienes styrkeforhold. Det finnes fem nordiske partigrupper: Den sosialdemokratiske partigruppe, Midtengruppen, Den konservative partigruppe, Den venstresosialistiske grønne partigruppe og Gruppen for nordisk frihet. Fordeelingen av tillitsposter og ulike spørsmål drøftes og forberedes i gruppene før man tar beslutning i rådets organer. Partigruppene får økonomisk støtte, og hver gruppe har ansatt sin partigruppesekretær.

Statsministrene

Statsministrene har en ledende rolle og det overgripende ansvar for det nordiske samarbeidet, og møtes regelmessig 3–4 ganger årlig. Formannskapet har ansvar for møtene.

Samarbeidsministrene

Samarbeidsministrene har ansvaret for samordningen av nordiske samarbeidsspørsmål i regjeringen og er ansvarlig for behandlingen av det nordiske samarbeidsbudsjettet. Statsråd Elisabeth Aspaker (H) er norsk samarbeidsminister. Den norske delegasjonen har jevnlig kontakt med samarbeidsministeren og hennes sekretariat.

Nordiske hjemmesider: www.norden.org

Kontakt delegasjonen: internasjonal@stortinget.no

3. Norges delegasjon

Stortinget valgte den 16. oktober 2014 følgende delegasjon til Nordisk råd:

Storingsrepresentant Marit Nybakk
 Storingsrepresentant Knut Storberget
 Storingsrepresentant Sonja Mandt
 Storingsrepresentant Jorodd Asphjell
 Storingsrepresentant Per Rune Henriksen
 Storingsrepresentant Ruth Grung
 Storingsrepresentant Gunvor Eldegard
 Storingsrepresentant Michael Tetzschner
 Storingsrepresentant Svein Harberg
 Storingsrepresentant Øyvind Halleraker
 Storingsrepresentant Heidi Nordby Lunde
 Storingsrepresentant Bente Stein Mathisen
 Storingsrepresentant Norunn Tveiten Benestad
 Storingsrepresentant Kristian Norheim¹
 Storingsrepresentant Ingebjørg Amanda Godskesen
 Storingsrepresentant Sivert Bjørnstad
 Storingsrepresentant Rigmor Andersen Eide
 Storingsrepresentant Per Olaf Lundteigen
 Storingsrepresentant André N. Skjelstad
 Storingsrepresentant Torgeir Knag Fylkesnes

Ved delegasjonens konstituering 21. oktober 2014 ble storingsrepresentant Michael Tetzschner og storingsrepresentant Marit Nybakk valgt til henholdsvis leder og nestleder.

Til medlemmer i Arbeidsutvalget ble i tillegg valgt:

Storingsrepresentant Sonja Mandt
 Storingsrepresentant Kristian Norheim¹
 Stortingets visepresident Rigmor Andersen Eide
 Storingsrepresentant Per Olaf Lundteigen
 Storingsrepresentant André N. Skjelstad
 Storingsrepresentant Torgeir Knag Fylkesnes

Valg foretatt på Nordisk råds 66. sesjon, Stockholm, 30. oktober 2014.

Fordelingen for 2015 på presidium, utvalg og komiteer ble som følger:

Presidiet (13 medlemmer)
 Marit Nybakk (A)
 Michael Tetzschner (H)

Kultur- og utdanningsutvalget (15 medlemmer)
 Jorodd Asphjell (A), *leder*
 Norunn Tveiten Benestad (H)
 Rigmor Andersen Eide (KrF)
 Ingebjørg Amanda Godskesen (FrP)

Medborger- og forbrukerutvalget (15 medlemmer)
 Knut Storberget (A)
 Svein Harberg (H)
 Kristian Norheim¹ (FrP)
 André N. Skjelstad (V)

Miljø- og naturressursutvalget (15 medlemmer)
 Per Rune Henriksen (A)
 Øyvind Halleraker (H)
 Sivert Bjørnstad (FrP)

Velferdsutvalget (14 medlemmer)
 Sonja Mandt (A)
 Bente Stein Mathisen (H)

Næringsutvalget (15 medlemmer)
 Ruth Grung (A)
 Gunvor Eldegard (A)
 Heidi Nordby Lunde (H)
 Torgeir Knag Fylkesnes (SV)
 Per Olaf Lundteigen (Sp)

Kontrollkomiteen (7 medlemmer)
 Sonja Mandt (A), *nestleder*

Valgkomiteen (7 medlemmer)
 Michael Tetzschner (H)

Storingsrepresentant Gunvor Eldegard (A) ble valgt som medlem av styret for Nordisk kulturfond med storingsrepresentant Kristian Norheim (FrP) som suppleant for perioden 1. januar 2015–31. desember 2016.

3.1 Møter i delegasjonen

I perioden 2. halvår 2014–1. halvår 2015 har delegasjonen holdt 4 møter. Etter at Stortinget hadde foretatt valg på ny delegasjon, ble konstituerende møte holdt den 21. oktober 2014. Delegasjonen valgte Michael Tetzschner og Marit Nybakk til henholdsvis leder og nestleder for resten av 2014 og for 2015. På møtet ga disse to en orientering om status for reformarbeidet i Nordisk råd, og delegasjonens medlemmer kommenterte noen av forslagene.

Delegasjonen behandlet på dette møtet også en søknad fra Bærum bibliotek om støtte til presentasjon av de norske kandidatene til Nordisk råds litteraturpris. Delegasjonen var positiv til å støtte arrangementet i Bærum bibliotek, men ba sekretariatet også vur-

¹ 18. juni 2015 gikk Kristian Norheim ut av Stortingets delegasjon til Nordisk råd, og Oskar J. Grimstad ble valgt inn i hans sted.

dere andre samarbeidspartnere om tilsvarende arrangementer, eksempelvis for å løfte fram den nye litteraturprisen for barn og unge.

På delegasjonsmøte 9. desember 2014 diskuterte delegasjonen oppfølging av Nordisk råds sesjon 2014 i Stockholm og ble orientert om reformarbeidet i Nordisk råd og forberedelser til januarmøtene på Åland.

På delegasjonsmøtet den 19. mars redegjorde samarbeidsminister Elisabeth Aspaker for ministerrådets samarbeid med Nordvest-Russland. Ministermøtet den 11. mars konkluderte med at det er uakseptabelt for de nordiske landenes regjeringer å fortsette virksomheten under status som utenlandsk agent, og man besluttet derfor å avvikle kontoret i St. Petersburg. Delegasjonen diskuterte deretter Nordisk råds forhold til Russland og besluttet å ikke være representert ved de tre arrangementene i Russland som Nordisk råd har blitt invitert til.

På møtet 9. juni redegjorde samarbeidsminister Aspaker for ministerrådets budsjettforslag for 2016. Marit Nybakk konstaterte at ministerrådets budsjett totalt sett har gått fra ca. 1000 MDKK til 922 MDKK, en vesentlig nedgang. Aspaker opplyste at kravet om nedskjæringer kom fra Danmark, mens Norge hadde gått inn for et uendret nivå.

På samme møte redegjorde norsk medlem av Grensehinderrådet – Svein Ludvigsen – for status i arbeidet med grensehindre. Knut Storberget understreket at grensehinderarbeidet var noe av det viktigste i det nordiske samarbeidet, og opplyste at han på seneste møte i medborgerutvalget hadde løftet fram tanken om en koordinert interpellasjonsdebatt om dette tema i alle nordiske land til høsten.

3.2 Nasjonal forankring av det nordiske samarbeidet

Det er bred politisk enighet om at arbeidet i Nordisk råd skal forankres best mulig i Stortinget og dets fagkomiteer.

Stortingets delegasjon til Nordisk råd har anmodet stortingspresidenten om å henvende seg til fagkomiteene, vedlagt vedtak fra sesjonen og relevante utdrag fra den danske regjerings program for formannskapet i Nordisk ministerråd i 2015. I brev av 16. desember 2014 til komiteene sier stortingspresidenten at det ville være nyttig om komiteen kunne gjennomgå Nordisk råds vedtak, og vurdere om dette kan tas i betraktning i komiteens løpende arbeid, og på passende måte meddeler Stortingets delegasjon til Nordisk råd komiteens vurderinger.

Energi- og miljøkomiteen meddeler i sitt svar at de i løpet av inneværende sesjon ikke hatt saker til behandling som direkte har foranlediget nordisk kontakt eller nordisk samarbeid, men påpeker at komiteen behandler i mange ulike sammenhenger saker

hvor utfordringene kan være sammenfallende mellom nordiske land. Dette gjelder bl.a. globale klimaspørsmål og klimaforhandlinger fram mot en klimavtale i 2015. I tillegg har komiteen behandlet flere representantforslag angående tilpasning av klimakravene og utvikling og bruk av alternative energiformer. Videre har man behandlet saker angående el-sertifikatene, og hvor det felles samarbeidet og sertifikatmarkedet mellom Norge og Sverige er sentralt.

Familie- og kulturkomiteen har i det aktuelle tidsrommet ikke hatt saker til behandling som har hatt direkte tilknytning til Nordisk råds arbeid. Komiteen ser imidlertid svært positivt på den årlige informasjonsformidling om Nordisk råds vedtak. Det fremgår av de aktuelle vedtak at de absolutt er relevante selv om de ikke har sammenfall i tid med tilsvarende saker hos oss. Det vises som eksempel til Nytt samarbeidsprogram for likestillingsarbeidet for 2015–2018 samtidig som komiteen imøteser regjeringens likestillingsmelding som skal legges frem i 2015.

Finanskomiteen har merket seg to vedtak i Nordisk råd – en gjennomgang av den nordiske skatteavtale og sak om norske pensjonisters skattesaker i Sverige – som særlig relevant for komiteens arbeid, men har ikke mottatt noen saker til behandling om dette fra regjeringen.

Kommunal- og forvaltningskomiteen nevner to saksområder som har tilknytning til de vedtak som er gjort i Nordisk råd: planlegging og byutvikling og et representantforslag om en miljøvennlig boligpolitikk.

Næringskomiteen følger opp flere saker av stor betydning for det nordiske samarbeidet og saker som er under arbeid i nordiske samarbeidsstrukturer. I næringspolitikken anses det som svært viktig å ha tydelig fokus på forenklingsarbeid. En viktig del av forenklingsarbeidet er å fjerne grensehindre og at standarder, særlig i Norden, er harmonisert. Det er derfor av avgjørende betydning at Stortinget følger grensehinderrådet og grensehindergruppens arbeid i Nordisk råd/ministerråd nøye for å bidra til at Norge aktivt søker å fjerne hindre som rammer samarbeid og handel over de nordiske grenser.

Komiteen har i løpet av det siste året behandlet og diskutert flere saker med relevans for det nordiske samarbeidet, og også saker reist på nordisk nivå. Her nevnes bl.a. merking av matvarer, dagligvarehandelens rammevilkår, konkurranseforhold, internasjonal handelspolitikk, matsikkerhet, matkvalitet, reiseliv og etisk handel. Hva angår reiseliv har komiteen merket seg Nordisk råds vedtak om Norden som turistdestinasjon, og mener dette er fulgt opp gjennom Stortingets vedtak og diskusjoner om å utvikle norsk reiseliv, og vil også i fremtiden søke å følge opp anbefalinger knyttet til økt turistsamarbeid i Norden.

Komiteen har merket seg at arbeidet med å redusere matsvinn er en prioritert sak i Nordisk råd, og opplyser at regjeringen vil rapportere til Stortinget på egnet måte om dette arbeidet, og vil søke å oppnå bransjeavtale for å finne effektive tiltak for å redusere matsvinn.

Komiteen mener det er svært viktig at det danske formannskapet i Nordisk ministerråd fremhever det store potensialet i bioøkonomien, deriblant en bedre og miljøvennlig utvikling av havets ressurser, nordisk matproduksjon og turisme. Økt produksjon og verdiskaping med utgangspunkt i verdikjedene innen marin sektor, jord- og skogbruk vil være en del av løsningen knyttet til globale utslipps- og ressursutfordringer, og dette er et felt også næringskomiteen er opptatt av. Grønn økonomisk vekst og bærekraftig utvikling, bl.a. innen landbruk og industri, vil være et viktig felt også for nordisk samarbeid.

Næringskomiteen merker seg også at det danske formannskapet mener Norden kan bidra til økt maritim aktivitet i Arktis, og dette er et syn vi deler. Arbeidet med å styrke sjøsikkerhet og utvikling på dette feltet på tvers av de nordiske land vil være viktig i årene som kommer.

Næringskomiteen presiserer at et styrket og mer strømlinjeformet nordisk samarbeid fordrer at både regjeringene og parlamentene følger opp saker og tar konkrete initiativer. Dette betyr også at relevante vedtak som treffes på Nordisk råds ulike sesjoner, bør oversendes de relevante fagkomiteer i parlamentene, for å sikre bedre forankring og at man lettere kan arbeide videre med sakene nasjonalt. I dette arbeidet vil det også være av fortsatt stor betydning at arbeidet på nordisk nivå forenkles og gjøres mest mulig effektivt.

3.3 Internasjonale kontakter og besøksutveksling

Sonja Mandt deltok på en konferanse om menneskehandel i Riga 27.–28. november 2014 og holdt innlegg om «*Challenges and roles of the National Parliaments in terms of social consequences of the victims of human trafficking*». Videre møtte hun den 2. juni 2015 en studiegruppe fra Estland bestående av jurister, menneskerettighetseksperter, kvinneorganisasjoner og NGOer som hadde mottatt EØS-midler til prosjekter for å bekjempe menneskehandel.

Delegasjonsleder Michael Tetzschner og Sonja Mandt tok imot nordisk-tysk vennskapsgruppe fra Bundestag i Stortinget 2. juni 2015.

Delegasjonen har ved to anledninger tatt imot unge russere som inngår i det såkalte «Presidentprogrammet» som finansieres av Utenriksdepartementet. Programmet, som forvaltes av KS og NHO, har vært i virksomhet i mer enn 10 år. Formålet er å gi unge russiske ledere erfaring om ledelse i lokal for-

valtning eller i private bedrifter. NHOs gruppe kom til Stortinget 3. september, mens KS sin gruppe var her 15. september. Begge gruppene ble orientert om Stortingets politiske og administrative virksomhet. Russerne fikk også forklart bakgrunnen for Norges holdning til situasjonen i Ukraina og anledning til å diskutere dette med det norske vertskapet.

Delegasjonen har videre tatt imot fra flere grupper unge ukrainere fra programmet «Young Generation Will Change Ukraine» og orientert disse om Stortinget og det norske politiske system.

3.4 Informasjonsarbeid

Den norske delegasjonen til Nordisk råd har en nettside om aktuelle saker og møter på stortinget.no. Delegasjonens medlemmer har deltatt på presentasjoner av de norske kandidatene til henholdsvis Nordisk råds litteraturpris og Nordisk råds natur- og miljøpris.

For øvrig har Nordisk råd en overordnet kommunikasjonsstrategi som kommunikasjonsavdelingen i København har ansvar for. Avdelingen jobber med å profilere Nordisk råds politikk, og sekretariatet har et godt samarbeid med kommunikasjonsavdelingen.

3.5 Journaliststipendier

Nordisk råd deler årlig ut stipendier til journalister i hvert av de nordiske land. Summen som fordeles blant norske journalister for 2015, var DKK 90 000. Etter innstilling fra pressens stipendkomité besluttet de norske presidiemedlemmene Michael Tetzschner og Marit Nybakk at følgende journalister skulle motta stipendium for 2015:

Journalist *Björgulv Bjåen* DKK 40 000 til prosjektet «Flyktninger»

Journalist *Karin Skarby* DKK 25 000 til prosjektet «Nordens rolle i verden»

Journalist *Knut Ørjasæter* DKK 25 000 til prosjektet «Grønn innovasjon nord-områdene»

4. Stortingets debatt om nordisk og arktisk samarbeid

Den 5. februar 2015 diskuterte Stortinget årsrapporten fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd og regjeringens melding om nordisk samarbeid, samt delegasjonsrapporten til Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid.

Thore Vestby (H) innledet som saksordfører med å fremheve det viktige nordiske samarbeidet for å fjerne grensehindre mellom de nordiske landene og betydningen av å videreføre dette. Videre pekte Vestby på samarbeidet med russiske parlamentarikere som er redusert som følge av krisen i Ukraina. I

denne situasjonen er det viktig at vi fortsetter kontaktene gjennom blant annet «folk til folk»-samarbeidet med Russland. Vestby poengterte nødvendigheten av at det nordiske samarbeidet også har gode kontakter med andre regionale samarbeid, særlig EU. Han uttrykte støtte til reformarbeidet i Nordisk råd for å gjøre det mer dynamisk og bedre forankret politisk. Avslutningsvis støttet Vestby arbeidet med å profilere Norden, det nordiske samarbeidet og den nordiske modellen internasjonalt.

Marit Nybakk (A) fulgte opp med å fremheve profileringen av Norden i Washington under «Nordic Cool» i 2013 som et viktig og vellykket initiativ. Nybakk kom så inn på det viktige arbeidet for å fjerne grensehindre og rollen til det nyetablerte «Grensehinderrådet» i dette arbeidet. Nybakk understreket videre behovet for et tettere nordisk samarbeid på helseområdet som en oppfølging av rapporten fra den tidligere svenske ministeren Bo Könberg på dette feltet.

Det nordiske samarbeidet innen forsvars- og sikkerhetspolitikk har ifølge Nybakk vært det mest dynamiske og resultatorienterte de senere årene. En nyvinning er rundebordskonferanser mellom Nordisk råds presidium og de nordiske forsvarsministrene med forsvars- og sikkerhetspolitiske tema. Endelig uttrykte Nybakk ønske om at en dialog med russiske parlamentarikere bør fortsette til tross for vanskeligere samarbeidsforhold grunnet krisen på Krim.

Rigmor Andersen Eide (KrF) tok opp viktigheten av at Norden samarbeider for å få på plass en internasjonal klimaavtale i Paris i desember 2015. Andersen Eide viste også til de dramatiske endringene vi ser i Arktis som følge av klimaendringene.

Utenriksminister Børge Brende konstaterte i sitt innlegg at det nordiske forsvars- og sikkerhetssamarbeidet er styrket, og at samarbeidet mellom NATO og Sverige og Finland er tettere. Brende understreket betydningen av nordisk samarbeid om miljø og klima i nord, og en kraftfull innsats frem mot klimamøtet i Paris 2015. Det nordiske ambassadesamarbeidet blir også tettere, og Brende nevnte særlig ambassadene i Myanmar, Kabul og Dhaka.

Nordisk samarbeidsminister Elisabeth Aspaker redegjorde for situasjonen for Nordisk ministerråds kontorer i Russland, som kan bli stengt dersom man ikke kommer til enighet med Russland, etter at kontorene er blitt pålagt å registrere seg som «utenlandske agenter». Aspaker kom videre inn på omstillingsprosessen i Nordisk ministerråd, prosessen for et tettere helsesamarbeid i Norden og etableringen av Grensehinderrådet for å redusere antall grensehinder mellom de nordiske landene. Aspaker avsluttet med å redegjøre for kuttene i Nordisk ministerråds budsjett som innebærer kutt på 8 % de seneste to årene.

Sonja Mandt (A) tok opp viktigheten av et tettere nordisk helsesamarbeid. Avslutningsvis poengterte hun også det viktige arbeidet for nordisk språkforståelse.

Michael Tetzschner (H) redegjorde for det pågående reformarbeidet i Nordisk råd, og påpekte at det er uakseptabelt at Nordisk ministerråds kontor i St. Petersburg må registrere seg som utenlandsk agent.

Gunvor Eldegard (A) tok opp behovet for et tettere nordisk samarbeid om transportinfrastruktur, og etterlyste i sitt innlegg et større engasjement fra den norske samferdselsministeren.

Jorodd Asphjell (A) orienterte om aktiviteter knyttet til friluftslivets år og samarbeid knyttet til sport og idrett i kultur- og utdanningsutvalget.

Øyvind Halleraker (H) støttet i sitt innlegg et tettere nordisk samarbeid innen grenseoverskridende transport. Han fremhevet også den positive utviklingen i det nordiske samarbeidet rundt forsvars- og sikkerhetspolitikk.

5. Nordisk råds prioriteringer i 2015

Nordisk råd har valgt president og visepresident fra den islandske delegasjonen til å lede arbeidet med rådet i 2015. Det islandske formannskapsprogrammet for Nordisk råd i 2015 legger vekt på tre viktige områder som er viktige for det nordiske samfunnet og Nordens posisjon i verden: det internasjonale samfunnet, velferdsstaten og det sivile samfunn.

Nordisk råds behandling av utenrikspolitiske saker har økt de siste årene, og internasjonal politikk er nå en viktig del av dagsordenen på rådets sesjoner. Det islandske formannskapet fortsetter i samme retning som de siste årene for å bidra til stabilitet og demokrati i Norden og nærliggende områder.

Nordisk råd prioriterer høyt oppfølgingen av Könbergrapporten. En stor del av utgiftene i velferdsstaten går til helsetjenester, og rådet ser positivt på at de nordiske sosial- og helseministrene allerede har besluttet å følge opp fem av de fjorten forslagene i Könbergrapporten. I tillegg vektlegger formannskapet å styrke et sunt arbeidsmiljø i Norden.

Det islandske formannskapet vil gjennom nordisk samarbeid bidra til å bedre folkehelsen ved å redusere de største risikofaktorene som tobakk, usunt kosthold, fysisk inaktivitet og alkoholmisbruk.

Videre vil det islandske formannskapet støtte Grensehinderrådet og følge opp arbeidet med grensehinderproblemer. Det er grunner til å være spesielt oppmerksom på grensehindre for ungdom i Norden, siden mobilitet i sammenheng med studier, jobber og praksisplasser er viktig for å skape kontakt mellom mennesker og virksomheter over grensene i Norden.

6. Nordisk råds 66. sesjon

6.1 Nordisk toppmøte

Felles utfordringer og framtidig nordisk samarbeid stod øverst på agendaen da det ble avholdt toppmøte med de nordiske statsministrene under Nordisk råds sesjon i Stockholm den 27. oktober 2014.

Islands statsminister åpnet møtet, og reflekterte i sin tale over verdien av det nordiske samarbeidet, og hvordan dette kan og bør drives videre. Samarbeidet bygger på vår felles historie, kulturarv og vår tilknytning til hverandre, noe som kommer særlig frem i våre mål og verdier, og utgjør fundamentet for det nordiske samarbeidet. Han opplyste at omtrent 100 nordiske ungdommer møttes i april 2014 i Reykjavik for å diskutere det nordiske samarbeidets utvikling og fremtid, og det kom frem at de unge ønsker et dynamisk nordisk samarbeid i fremtiden, noe som er svært positivt for å videreføre det nordiske samarbeidet.

Videre under toppmøtet ble det diskutert hvordan den nordiske modellen, med en velferdsstat kombinert med høy sysselsetting og økonomisk vekst, kan utvikles videre, og hvordan dette best bør gjøres. Statsminister Erna Solberg poengterte i sitt innlegg at det var viktig å snakke om hvor den nordiske modellen ikke fungerer, for å kunne forbedre disse områdene. Våre land har veldig mange av de samme felles verdiene, vi har mye felles historie og vi er land som ligner på hverandre i måten vi jobber på og har organisert oss på, sa Erna Solberg.

Videre ble det diskutert utdanning og forskning som mulige og ønskede utviklingsområder innen det nordiske samarbeidet, med vekt på kompetanseutvikling og livslang læring. Internasjonalt vil Norden stå sterkere sammen, og det er et ønske om tettere samarbeid, både landene imellom og for en mer helhetlig politikk utover regionen. Dette ble sett på som spesielt viktig i sammenheng med situasjonen i Russland og Ukraina, men også situasjonen i Midtøsten. Her ble spesielt Sveriges forhold til NATO et diskusjonstema, og forsvart av den svenske statsminister Stefan Löfven.

6.2 Fremsettelse av nye medlemsforslag

Som en ny ordning ved sesjonen ble nye medlemsforslag presentert, og det ble gitt rom for debatt før forslagene ble videresendt til realitetsbehandling i presidiet eller respektive fagutvalg. Forslaget om å ta initiativ for å gå videre med tanken på en nordisk forbundsstat og forslaget om anerkjennelse av Palestina som selvstendig stat, skapte størst engasjement.

Torgeir Knag Fylkesnes påpekte i debatten at et mer integrert Norden vil kunne møte framtidens utfordringer på en helt annen og mer offensiv måte – sammen. Det ville også gi mulighet til å ta større

ansvar globalt. Han trodde Nordisk råd er det naturlige stedet å starte en sånn tanke. Nordisk råd må være drivkraften i søken etter en større integrasjon, mente han.

Michael Tetzschner gikk sterkt imot forslaget om å anerkjenne Palestina som en selvstendig stat og at Nordisk råd bruker sin begrensede tid på å snakke om forhold man ikke kan påvirke. Dessuten kunne et vedtak i denne sak i Nordisk råd være meget uheldig, dersom det er forskjell mellom det som Nordisk råd vedtar, og det som er summen av de fem landenes utenrikspolitikk. Da kan det skapes uklarhet og tvil om hva regjeringene går inn for.

Ruth Grung presenterte et forslag fra den sosialdemokratiske gruppen om mobilitet og rettferdig konkurranse på arbeidsmarkedet. Hun minnet om at mobiliteten de siste årene har gitt oss nye utfordringer i form av stor økning av useriøse aktører med uverdige lønns- og arbeidsforhold, sosial dumping og arbeidskriminalitet. Dette undergraver en rettferdig konkurranse mellom bedriftene. Forslaget går inn for å få til en erfaringsutveksling mellom de ulike landene for å se hva som er iverksatt og om det er grep som kan være overordnet, for arbeidslivskriminalitet har ingen grenser.

I debatten om etablering av et internasjonalt samisk filminstitutt deltok Torgeir Knag Fylkesnes og Svein Harberg.

6.3 Ministerrådets formannskapsprogram, generaldebatt og budsjett 2015

Danmarks formannskapsprogram for Nordisk ministerråd i 2015 prioriterer vekst, velferd, verdier og Det blå Arktis, og ble presentert av den danske statsminister Helle Thorning-Schmidt. Hun redegjorde for valget av nettopp disse temaene, og påpekte at det var lagt fokus på konkrete problemstillinger med direkte betydning for de nordiske borgerne her og nå.

Norden som region vil være viktig under Danmarks formannskap. Statsministeren minnet om at Norden som region er anerkjent som en foregangsregion innen grønn og bæredyktig vekst, og ønsker å vise dette gjennom prosjektet «Nordic Built Cities», for å skape oppmerksomhet om utviklingen av nye innovative løsninger, og inspirere på tvers av Norden.

Velferden i regionen skal utvikles ved å utnytte felles ressurser for høyere kvalitet på blant annet undervisning, som er særdeles viktig for formannskapet, og et område hvor de nordiske landene kan og bør lære mye av hverandre.

Det blå Arktis vil sette fokus på de områdene de nordiske land kan samarbeide om i Arktis innen eksempelvis miljø, klima og forskning. Utviklingen av området vil også bestå av næringsutvikling, noe som vil bidra til vekst og nye arbeidsplasser.

I generaldebatten uttrykte presidenten for Samisk parlamentarisk råd sitt håp om at de ble innvilget permanent medlemskap i rådet.

Nordisk ministerråds budsjett for 2015 vil vektlegge implementering av besluttede reformer ved å styrke det politiske samarbeidet, sikre målrettede nordiske prosjekter og etablere en tydeligere eierstyring av de nordiske institusjonene. Det vil bli et større fokus på mål- og resultatoppfølging, og sikring av budsjettet som et styrings- og prioriteringsverktøy.

6.4 Grensehindringer

Fri arbeidsflyt og et fritt arbeidsmarked mellom de nordiske landene er særdeles viktig, og de nordiske samarbeidsministrene er enige om å gjøre alt de kan for at mennesker skal kunne arbeide der det finnes etterspørsel av deres kunnskap og kompetanse, og å gjøre det enklere for bedrifter å kjøpe og selge tjenester der etterspørselen er.

Arbeidet med grensehinder skal fortsatt være prioritert. Grensehinderrådets handlingsplan er å arbeide for å fjerne eksisterende hinder, forebygge at det oppstår nye, og forbedre informasjon for privatpersoner og bedrifter som vil flytte seg over grensene. Grensehinderrådet vil spesielt prioritere hinder innen arbeidsmarkedet og utdanning.

Knut Storberget tok opp spørsmålet om mennesker med særskilte sosiale behov, og at de nærmest blir utvist til andre land. På grunnlag av dette ønsket han en revisjon av konvensjonen om sosial bistand og sosiale tjenester, for å bidra til at de svakere gruppene føler at grensehinderarbeidet i Norden tar viktige skritt fremover.

Videre i debatten ble det lagt vekt på at myndighetene i landene i sin løpende virksomhet burde endre og forenkle gjeldende nasjonale regler som skaper problemer for nordiske borgere.

6.5 Internasjonalt samarbeid

Den utenrikspolitiske redegjørelsen ble gitt av den islandske utenriksministeren Gunnar Bragi Sveinsson, som la hovedvekt på konflikten mellom Ukraina og Russland og ISIS' fremferd i Irak og Syria. De nordiske land har kritisert Russlands annektering av Krim på et folkerettslig grunnlag. De nordiske land yter en politisk, økonomisk og samfunnsmessig støtte til Ukraina, både i fellesskap og hver for seg, samt innenfor internasjonale organisasjoner slik som FN og Organisasjonen for Sikkerhet og Samarbeid i Europa. Samtlige nordiske land støtter EU-sanksjonene mot Russland. Norden ønsker et omfattende og konstruktivt samarbeid med Russland, men det er vanskelig under nåværende forhold, uttalte utenriksminister Sveinsson.

De nordiske utenriksministrene legger også stor vekt på tette og gode forbindelser med de baltiske

landene innenfor det såkalte NB8-samarbeidet, hvor den nåværende situasjonen i Europa har gitt arbeidet en ny og viktig dimensjon. NB8-gruppen samarbeider også med tredjestater, og således møttes NB8-landenes utenriksministre for andre gang med kollegaene fra Visegrad-landene i mars 2014, hvor man blant annet drøftet utenriks- og forsvarspolitikken samt energiforsyning. Det nordiske ambassadesamarbeidet fungerer godt, og allerede nå har man mer en 40 eksempler på felles benyttelse av lokaler, hvilket er med på å skape en dynamisk diplomatisk representasjon og økt samarbeid i mange land.

Stortingspresident Olemic Thommessen påpekte i debatten som etterfulgte redegjørelsen at Norden står i et nært skjebnefellesskap med Europa, og utviklingen i Europa er avgjørende også for oss. Et viktig eksempel på dette er Ukraina, som først og fremst kanskje omtales med tanke på konflikten med Russland, men hvor han minnet om at nordiske parlamentarikere også har et stort ansvar når det gjelder å bidra til den demokratiske utviklingen i landet som sådan, i prinsippet uavhengig av det konfliktfylte forholdet til Russland. La oss ta tak og bidra til en demokratisk utvikling i det Europa som vi alle er del av, og som vi alle er i et skjebnefellesskapsforhold til, sa stortingspresident Thommessen.

Utenriksminister Børge Brende så det som en stor fordel at det nordiske samarbeidet på det utenriks- og sikkerhetspolitiske området har blitt revitalisert. Nytt fra 2012 er at de nordiske utenriks- og forsvarsministrene har felles møter. Betydningen av en god forståelse og samkjøring mellom NATO og EU kan i disse dager knapt overvurderes. Her har de nordiske land en særskilt viktig oppgave. I internasjonal sammenheng er det mange som ser på det nordiske samarbeidet som en modell for et moderne regionalt sikkerhetssamarbeid. Den nordisk-amerikanske dialogen om globale sikkerhetsutfordringer er et annet eksempel på vår relevans og interesse utenfor Norden, sa Brende.

I en replikkveksling med utenriksministeren, tok Marit Nybakk opp spørsmålet om man fra nordisk side kanskje kunne gjøre mer i fellesskap også når det gjelder tanker omkring integrering, som kan virke forebyggende på rekruttering til ISIL og andre terrorgrupper, og Torgeir Knag Fylkesnes tok opp de nordiske lands felles sårbarhet overfor digitale angrep som kan gjøre omfattende skader på land og infrastruktur.

Øyvind Halleraker minnet i sitt innlegg om at selv om Russlands ulovlige annektering av Krim og folkerettsbrudd i Ukraina utfordrer den regionale stabiliteten, også for de nordiske og de baltiske landene, så opprettholder likevel Norge et praktisk og pragmatisk samarbeid med Russland i nordområdene. Vi har et folk-til-folk-samarbeid og en dialog i nord som har

ført til stadig åpnere grenser og større felles forståelse.

Norge har i 2014 hatt formannskapet i det nordiske forsvarssamarbeidet, og forsvarsminister Ine Marie Eriksen Søreide la i sin redegjørelse hovedvekt på hvordan NORDEFCO har utviklet seg under norsk formannskap. NORDEFCO er styrket som arena for sikkerhetspolitisk dialog og konsultasjoner, og det har i enkelte tilfeller ledet fram til felles internasjonal innsats og deltakelse i internasjonale operasjoner. For noen måneder siden støttet Norge Danmark og Finland, FN og OPCW med uttransportering av kjemisk stridsmateriale fra Syria. De nordiske landene er også tett involvert i FN-operasjonen i Mali, og arbeidet med felles bidrag til EUs Nordic Battle Group under svensk ledelse er i rute. Den nære dialogen som ble skapt gjennom felles innsats i ISAF-operasjonen, består. I år har også det nordiske samarbeidet om støtte til militær kapasitetsbygging og sikkerhetssektorreform blitt betydelig styrket.

Den norske forsvarsministeren minnet om at NATOs luftovervåkningsoppdrag på Island i februar i år også hadde deltakelse fra Sverige og Finland. Under vinterøvelsen Cold Response i Norge i vinter, deltok både Sverige og Danmark med kontingenter, og deler av øvelsen ble gjennomført på svensk territorium. Felles finsk, svensk og norsk kampflytrening i nord er en suksess, og samarbeidet blir stadig utvidet og videreutviklet til å omfatte større luftrom og med deltakelse fra tredjeland, som USA.

Samarbeidet om luftromsovervåking kan bli utvidet til både utveksling av luftbildet og anskaffelse og drift av sensorer. Samarbeidet mellom Norge og Sverige om kjøp av nye lastevogner, Norges oppgradering og kjøp av svenskproduserte CV90 stormpanservogner samt Finlands kjøp av det norskproduserte luftvernssystemet NASAMS II er eksempler på langsiktig materiellsamarbeid. Dette gir grunnlag for felles utdanning, trening, drift, vedlikehold og systemoppgraderinger, sa den norske forsvarsministeren. Avslutningsvis påpekte hun at NORDEFCOs pragmatiske tilnærming og fleksible struktur er med på å forklare hvorfor det nordiske forsvarssamarbeidet fungerer godt og vekker internasjonal interesse.

Som presidiets talsperson under denne sak uttalte Marit Nybakk at forsvarspolitikken i dag er kanskje den mest dynamiske av alle samarbeidsfelter i Norden, og Nordisk råd har nylig, i to år på rad, hatt en rundebordskonferanse med NORDEFCO for å sikre en parlamentarisk forankring. Hun la til at forsvarssamarbeidet må være basert på forsvarsevne, ikke på retorikk. De nordiske land må videreutvikle effektive forsvarsløsninger basert på en felles situasjonsforståelse, evne til å koordinere og levere kapasiteter. Man må våge å være komplementære med spesialisering

og arbeidsdeling for å sikre en nordisk forsvarsevne, sa Nybakk.

Under dette dagsordenpunkt ble også ministerrådsforslaget om et nytt arktisk samarbeidsprogram 2015–2017, skriftlig redegjørelse om initiativ og tiltak for å bekjempe menneskehandel og redegjørelse om EU-relaterte aktiviteter behandlet.

6.6 Aktualitetsdebatt

Thorvald Stoltenberg var gjestetaler ved sesjonen i 2014. Han var glad for at sikkerhetspolitikk debatteres og nå er blitt del av det nordiske samarbeidet. Anneksjonen av Krim og den militære situasjonen i Øst-Ukraina har skapt en uro. Tanken om at et europeisk land kan annektere deler av et annet land med militær makt, bryter med forestillingen om en stabil europeisk orden slik den ble utformet gjennom Helsingforsprosessen.

For Stoltenberg var én ting åpenbart: Det er en sikkerhetspolitisk situasjon som roper på et nærmere nordisk samarbeid om forsvar og sikkerhet. Nordisk råd bør se på hvordan man kan styrke og bygge ut nordisk militært samarbeid og et nordisk sikkerhets-samarbeid. Det er ingen motsetning mellom på den ene side å skjerme det regionale samarbeidet med russerne og på den annen side videreutvikle det nordiske samarbeidet om sikkerhet og forsvar. Det er snarere slik at et styrket nordisk samarbeid vil gjøre det lettere for de nordiske land å gå inn i en konstruktiv dialog med vår stormaktsnabo, sa Stoltenberg.

Stoltenberg konkluderte med at tiden er inne til å etablere en nordisk forsvars- og sikkerhetskommisjon som med utgangspunkt i dagens sikkerhetspolitiske situasjon kan sette seg ned og identifisere når og hvordan konkrete forslag skal følges opp. Utgangspunktet for kommisjonen må være slik at det nordiske samarbeid ikke skal komme i stedet for, men i tillegg til, samarbeidet i NATO og EU. Kommisjonen bør jobbe raskt og legge særlig vekt på konkrete nordiske samarbeidsopplegg på forsvarssiden, inklusiv digital sikkerhet.

6.7 Klima- og miljøpolitikk

Et utvalgforslag om forvaltning av felles fiskebestander skapte debatt. De norske medlemmene var sterkt kritiske til forslaget som man mente var et forsøk på innblanding i et etablert forvaltnings- og forhandlingssystem og at saken lå utenfor Nordisk råds kompetanseområde. Både Øyvind Halleraker, Torgeir Knag Fylkesnes og Heidi Nordby Lunde deltok i debatten og markerte sin motstand mot forslaget, og Per Rune Henriksen oppsummerte det norske standpunktet slik:

«Ministerrådet har på sin side uttalt at dette ikke er et spørsmål som de kan ta opp. Det mener jeg er en

klok vurdering av ministerrådet, for innblanding i disse forhandlingene vil forstyrre et rammeverk som bygger på FN-konvensjonen og internasjonale avtaler. Og vi er alle små land som har felles interesse av at internasjonale forhandlingsstrukturer opprettholdes, slik at ressursfordeling ikke blir et spørsmål om rå makt. Vedtaket som rådet er invitert til å fatte, vil ikke gi nordisk nytte. Det vil tvert imot gi det nordiske samarbeidet er sår: Man gir støtte til én parts vurderinger og gjør med det Nordisk råd til en irrelevant aktør i spørsmål som har med havfiske å gjøre. Norge har vært tydelig: Vi mener at dette ikke er en sak for Nordisk råd. Vi vil derfor stemme imot, og vi oppfordrer alle venner av det nordiske samarbeidet til å gjøre det samme».

Forslaget ble satt til votering og vedtatt mot den norske delegasjonens stemmer. Den ålandske sosialdemokraten Christian Beijar stemte også imot.

6.8 Velferds- og helsepolitikk, samt kultursaker

Den svenske helse- og idrettsministeren Gabriel Wikstöm presenterte kort arbeidet med oppfølgingen av rapporten skrevet av Bo Könberg om tettere nordisk samarbeid på helseområdet. Ministeren sa at av de 14 forslagene i rapporten vil de starte med å etablere et nettverk for sjeldne diagnoser, et tettere samarbeid innen psykiatrien og etablere en utvekslingsordning for tjenestemenn. I tillegg ønsker de å intensivere det nordiske samarbeidet ved høyspesialisert behandling og vedrørende helseberedskap.

Sonja Mandt (A) tok ordet i debatten etter ministerens innlegg og understreket viktigheten av samarbeidet for å forhindre antibiotikaresistens. Mandt tok også til orde for å redusere tilgangen til alkohol som et folkehelseiltak.

Færøyenes samarbeidsminister Annika Olsen holdt den årlige rapporteringen om Ministerrådets oppfølging om initiativ og innsatser for å bekjempe menneskehandel. Olsen viste til at programmet som samarbeidsministrene vedtok i 2011, nå er fullført og at det har gitt viktige bidrag til å styrke det regionale samarbeidet mellom Norden og nabolandene i øst, de tre baltiske land og Nordvest-Russland. Hun viste også til oppfølgingen med ny innsats, herav en konferanserekke som skal gå i 2014 og 2015 med spesialister fra de nevnte land, som skal utveksle viten og beste praksis på feltet, og la til at ministerrådet er i gang med å lage et nytt program, som det er avsatt midler til på 2015-budsjettet.

Den svenske barne-, eldre- og likestillingsministeren Åsa Regnér redegjorde for den årlige statusen for det nordiske likestillingssamarbeidet. Samarbeidet for det nordiske likestillingsarbeidet har vart i 40 år, og er ifølge Regnér en sentral del av det nordiske varemerket. Det vil være avgjørende for den videre utviklingen at man skaper oppmerksomhet på hele bredden av likestillingsspørsmål, og at man tenker likestilling i alt arbeidet vi foretar oss, sa Regnér og

viste til Ministerrådets forslag om et nytt samarbeidsprogram for det nordiske likestillingssamarbeidet 2015–2018.

Satu Haapanen var medborger- og forbrukerutvalgets talsperson, og viste til at selv etter 40 års samarbeid om likestilling i Norden, kjemper vi for lik lønn for likt arbeid, har ulik deltakelse på arbeidsmarkedet i og med at flest kvinner arbeider deltid, og ulik praksis og muligheter for foreldre når det gjelder å ta ut svangerskapspermisjoner.

Gunvor Eldegard og Heidi Nordby Lunde deltok begge i den etterfølgende debatten.

I kultur- og utdanningsutvalgets forslag om livslang læring foreslo utvalget å gjennomføre en studie som ser på mulighetene for å etablere én fellesnordisk strategi for etter- og videreutdanning, da gjerne med inspirasjon fra det skotske initiativet «Individual Learning Accounts» (ILA). Utvalget mener at livslang læring er et emne som alle de nordiske landene med fordel kunne kartlegge bedre, og at en felles strategi vil kunne bidra til å styrke både arbeidstaker og arbeidsgiver i møte med fremtidens kompetansekrav.

Jorodd Asphjell var kultur- og utdanningsutvalgets talsperson på forslag om et forsterket nordisk sports- og idrettssamarbeid. Utvalget foreslo å utarbeide en idékatalog som har til hensikt å se på hvordan Norden kan øke sin innflytelse og gjennomslagskraft i sportsrelatert sammenheng. Utvalget foreslo også å arrangere en konferanse hvor ministre, parlamentarikere og idrettsaktører drøfter tiltak og initiativer knyttet til felles utfordringer som f.eks. doping, kampfiksing, korrupsjon og inaktivitet blant barn og unge. Ulike idrettsorganisasjoner (bl.a. idrettsforbundene i Danmark og Norge) har vært konsultert under utarbeidelsen av dette forslaget.

Asphjell viste til at sports- og idrettspolitik er et nytt område som utvalget ønsker å fokusere på. Utvalget mener det er potensial for langt mer idrettssamarbeid på tvers av de nordiske landene, og ikke minst kan de nordiske normer og verdsettelse innenfor idretten utnyttes og verdsettes mer. Asphjell påpekte videre at det er mange viktige tilleggseffekter ved sport, f.eks. som en inkluderende aktivitet hvor marginaliserte samfunnsgrupper kan komme på banen og bli en del av fellesskapet. Samtidig bygger den ned barrierer og åpner dører mellom ulike kulturer og befolkningsgrupper.

6.9 Samarbeidsministrenes spørretime

Marit Nybakk stilte spørsmål til den islandske samarbeidsministeren om hvorfor man nok en gang fra samarbeidsministrenes og ministerrådets side forsøker å legge ned etterutdanningstilbudet ved journalistetterutdanningssenteret i Århus.

Knut Storberget stilte spørsmål til den svenske samarbeidsministeren om å se på saken til norske

pensjonister som har kommet svært dårlig ut og på mange måter møtt sitt livs grensehinder i forbindelse med skattleggingen ved flyttingen til Sverige.

Den norske samarbeidsministeren Elisabeth Aspaker svarte på spørsmål fra Sverige om naturskader som følge av ekstremvær og hvordan man fra det offentlige side kan gå inn for å avdempes slike skader.

Sonja Mandt rettet et spørsmål til den norske samarbeidsministeren om hvorfor Nordisk råd stadig opplever at innspill i f.eks. budsjettprosessen ikke blir tatt hensyn til. Mandt understreket at Nordisk råd forstår at budsjetttrammer skal følges, og at kutt er vanskelig. Men når rådet stadig opplever å ha innspill som blir oversett, er det klart at man også er opptatt av hvordan man skal ta tilbake den politiske styringen i rådet.

Elisabeth Aspaker fikk også et spørsmål fra Sverige om Norge ville ratifisere Haagkonvensjonen fra 1996 om beskyttelsestiltak for barn, eller få til en bilateral avtale med Sverige om barn for å hindre at barn og foreldre havner på hver sin side av grensen.

Samarbeidsministeren har i et skriftlig svar opplyst at Norge arbeider med å tiltre Haagkonvensjonen 1996 og at regjeringen tar sikte på å fremme en proposisjon om ratifikasjon og lovendringer for Stortinget i løpet av 2015. Norge har tro på at Haagkonvensjonen vil gi et solid rammeverk for å løse flere barnevernssaker til barns beste. Ved norsk tiltredelse vil barnevernloven og -konvensjonen danne grunnlaget for samarbeid og løsning i barnevernssaker der barn har tilknytning til flere land.

6.10 Kontrollkomiteens saker

Kontrollkomiteens leder Sonja Mandt opplyste i sitt innlegg at komiteen i 2014 har hatt fem møter og har også besøkt nordiske institusjoner. En betydelig andel av det nordiske budsjettet går til prosjekter. Derfor har prosjektvirksomheten vært på komiteens dagsorden lenge, og i 2014 har man igangsatt ekstern undersøkelse og analyse av tilfeldig utvalgte prosjekter innenfor miljø-, sosial- og helsepolitikken. Hun opplyste at komiteen har fått presentert en rapport fra Nordisk ministerråd om de nordiske kulturinstitusjoner, kalt Nordens hus. Rapporten inneholder noen anbefalinger som komiteen vil følge opp.

Etter mange institusjonsbesøk kan kontrollkomiteen konstatere at implementeringen av Nordisk ministerråds åtteårsregel skaper noen utfordringer. Derfor framsetter kontrollkomiteen et forslag om åtteårsregelens anvendelse til behandling på årets sesjon.

Kontrollkomiteen har gjennomgått Riksrevisjonens revisjonsrapporter om henholdsvis Nordisk ministerråd, Nordisk råd og Nordisk kulturfond

under 2013, og fremlegger noen bemerkninger i sin innstilling til sesjonen.

6.11 Nordisk råds priser

I likhet med året før ble alle Nordisk råds priser avslørt og utdelt samtidig under prisgallaen i Stads-huset i Stockholm. Prispallaen ble sendt på samtlige statskanaler i Norden, og nesten alle de nominerte var til stede under utdelingen. Vinnerne fikk overrakt prisstatuetten «Nordlys» av fjorårets vinnere. Nordisk råds pris er på 350 000 kroner. Sveriges statsminister Stefan Löfven var til stede under seremonien.

Nordisk råds musikkpris gikk til den danske komponisten Simon Steen-Andersen for verket «Black Box Music». Nominerte fra Norge var Øyvind Torvund med «Constructing Jungle Books» og Marius Neset med «Lion».

Nordisk råds natur- og miljøpris gikk til Reykjavik kommune på grunn av kommunens brede og målbevisste miljøengasjement. Det var ingen nominerte fra Norge.

Nordisk råds filmpris gikk til den islandske regissøren og manusforfatteren Benedikt Erlingsson og produsenten Friðrik Þór Friðriksson for filmen «Om hester og menn» («Hross i oss»). Nominert fra Norge var Eskil Vogt med filmen «Blind».

Nordisk råds litteraturpris gikk til den finske forfatteren Kjell Westö for romanen «Svik 38» («Hägring 38»). Nominerte fra Norge var Tomas Espedal med boken «Bergenens» og Mona Høvring med boken «Camillas lange netter».

Nordisk råds barne- og ungdomslitteraturpris gikk til den norske forfatteren Håkon Øvreås og illustratøren Øyvind Torseter for boka «Brune». Fra Norge var også Gro Dahle og Kaia Linnea Dahle Nyhus nominert med boken «Krigen».

7. Nordisk råds ekstrasjesjon, mars 2015

Nordisk råds ekstrasjesjon fant sted i København den 26. mars 2015. I tilknytning til sesjonen ble det arrangert en felles debatt om forebygging av ekstremisme og radikaliserings, utenrikspolitikk med østlig fokus, samt en skjerpet nordisk kjemikalielovgivning.

Nordisk råd fikk en briefing om terrorangrepene i København ved den danske samarbeidsminister Carsten Hansen og Københavns politidirektør Thor-kild Fogde. Deretter presenterte Manu Sareen, Danmarks minister for barn, likestilling, integrasjon og sosiale forhold, en ny nordisk samarbeidsavtale for å forebygge ekstremisme.

Nordisk råd kom med en felles uttalelse etter debatten, hvor det ble understreket at ytringsfrihet og demokrati er grunnsteiner og helt avgjørende verdier i de åpne nordiske velferdssamfunnene. Nordisk råd

stilte seg bak den nye nordiske samarbeidsavtalen, og understreket at lokale myndigheter og andre aktører i sivilsamfunnet må involveres i det viktige forebyggende arbeidet.

På dagsordenen under ekstrasesjonen stod også temaet «En giftfri hverdag» og en redegjørelse av den danske miljøministeren Kirsten Brosbøl. Nordisk råd kom med en felles uttalelse etter møtet, hvor medlemmene etterlyser en mer effektiv kjemikaliepolitikk som kan stoppe menneskers, og ikke minst barns eksponering for helseskadelige kjemikalier. Medlemmene mener at EU bør utvikle kriterier for å identifisere hormonforstyrrende stoffer, og at bruken av de kjemikalier som allerede står på listen over kjemikalier under REACH (EUs kjemikalieavgivning), snarest må fjernes.

Under ekstrasesjonen ble også nye medlemsforslag lagt fram for en første behandling i plenum, herunder et medlemsforslag for å øke cybersikkerheten i Norden og et forslag om lønnsforskjeller mellom kvinner og menn i Norden.

8. Presidiet, utvalgene og kontrollkomiteen

8.1 Presidiet

Presidiet består av 13 medlemmer fordelt mellom de nordiske partigrupper i Nordisk råd, samtidig som alle land er representert. Presidiet behandler de overgripende politiske saker, den generelle retning og utvikling av rådets virksomhet samt har ansvaret for at rådets virksomhet er i takt med virksomheten i de nasjonale parlamentene. Presidiet er ansvarlig for kontakten med andre internasjonale organisasjoner. Presidiet behandler saker som berører utenriks- og forsvarspolitikken samt samfunnsikkerhet. Presidiet behandler også budsjettet for Nordisk ministerråd.

Valgene ved Nordisk råds sesjon i Stockholm 30. oktober 2014 resulterte i at Marit Nybakk og Michael Tetzschner fortsatte som medlemmer av presidiet i 2015.

I annet halvår 2014 og 1. halvår 2015 har presidiet holdt 6 møter. I forbindelse med sesjonen hadde presidiet et møte med de nordiske statsministrene, de nordiske utenriksministrene, de nordiske samarbeidsministrene og møte med russiske parlamentarerne som gjestet sesjonen. Temaene for møtet med samarbeidsministrene og statsministrene var budsjett, reformer, internasjonal profilering og branding av Norden og grensehindre. I presidiets møte med de nordiske utenriksministrene ble gjennomføringen av Stoltenberg-rapportens forslag diskutert, sikkerhets- og forsvarspolitisk samarbeid ble tatt opp, herunder forholdet til Russland. Praktisk nordisk ambassade-

samarbeid, herunder samlokalisering, ble også drøftet.

Presidiet hadde også et møte med Vestnordisk råds presidium, der man diskuterte fiskerispørsmål og planer for 2015.

På møtet med representanter fra Russlands parlaments Statsduma og Føderasjonsråd samt representanter fra Parliamentary Association of Northwest Russia, hadde man en nyttig temadrøftelse med Nordisk Investeringsbank. For øvrig markerte de nordiske politikerne sitt syn på Russlands annektering av Krim og sin fortsatte støtte til separatistene i Øst-Ukraina.

Det årlige toppmøte mellom presidiene i Nordisk råd og baltisk forsamling fant sted i tilknytning til presidietmøtet 1. desember 2014 i Oslo. Toppmøtet ble innledet med et foredrag av Ingrid M. Opedahl fra Institutt for forsvarsspørsmål om Ukraina og Russland.

På presidietmøtet orienterte rådsdirektøren om at 4 av 5 nordiske land har gått med på å øke Nordisk råds budsjett med i alt 3 MDKK. Presidiet besluttet deretter at Danmark, Island, Norge og Sverige innbetaler økt bidrag i 2015.

På presidiets møte på Åland i januar 2015 hadde man en første drøftelse av søknaden fra Samisk parlamentarisk råd om medlemskap i Nordisk råd. På dette møtet besluttet man – som et ledd i reformprosessen – at budsjettgruppen nedlegges og at budsjettarbeidet direkte blir en del av presidiets arbeid. Partigruppene skal heretter utpeke en budsjettansvarlig som kan inngå i forhandlingsmøter med ministerrådet.

På møtet 26. mars i København besluttet man å nedlegge Nordisk råds journaliststipender fra 1. januar 2016.

8.1.1 Presidiets arbeidsgrupper og rapportører

For 2015 utpekte presidiet følgende til å være rapportører for ulike saksområder:

- Kimmo Sassi fra Finland som rapportør for nordisk-baltisk samarbeid, samt samarbeid med Visegrad-landene.
- Phia Andersson fra Sverige som rapportør for kontaktene med Vestnordisk råd.
- Marit Nybakk som sikkerhetspolitisk rapportør.
- Bertel Haarder (Danmark) rapportør for grensehinderarbeidet og som EU-rapportør.
- Høgne Hoydal (Færøyene) som ungdomskontakt.
- Simo Rundgren som observatør i Arktisk parlamentarisk komité.

8.1.2 Presidiets internasjonale kontakter

Nordisk råd har tette kontakter med Nordens nærområder gjennom observatørskap i Arktisk parla-

mentarisk komité, deltakelse i Østersjøområdets parlamentarisk komité, tett samarbeid med Baltisk forsamling, koordinerende rolle i Barents parlamentariske samarbeid, kontakt med Parliamentary Association of North-West Russia (PANWR), samt kontakt med Statsduma og Føderasjonsråd i Russlands parlament. Rådet har dessuten gode kontakter med Europaparlamentet og BeNeLux interparlamentariske forsamling.

Ambisjonene og samarbeidet om internasjonale spørsmål er styrket og utvidet som følge av Russlands annektering av Krim i mars 2014 og påfølgende aggresjon mot nabolandet Ukraina. Norden er en naboregion til Russland, og det er naturlig at de nordiske landene følger utviklingen i øst med uro. Samtidig som utenrikspolitikken er regjeringens prerogativ, har internasjonale relasjoner like fullt hatt fokus i Nordisk råd gjennom det siste året. Blant annet har Nordisk råd et nært samarbeid med Baltisk forsamling, og i 2014 ble også samarbeidet med parlamentarikerforsamlingene til GUAM (Georgia, Ukraina, Aserbajdsjan og Moldova), Visegrad (Polen, Slovakia, Tsjekkia og Ungarn) og Benelux-landene intensivert. Det ble blant annet avholdt møter om sikkerhetsutfordringen i nærområdene i Riga i november 2014 og i Kiev i juni 2015. Fra delegasjonen deltok Heidi Nordby Lunde på møtet i Kiev.

På grunn av de nordiske landenes anstrengte forhold til Russland, kombinert med valgkamp i både Finland og Danmark våren 2015, ble en invitasjon til møte mellom Nordisk råds presidium og representanter for den russiske Dumaen og Føderasjonsrådet i Moskva i april 2015 utsatt. Utsatt ble også en planlagt konferanse for unge parlamentarikere i Petrozavodsk.

Til tross for dette vil medlemmer av Dumaen, Føderasjonsrådet og PANWR inviteres til møte med Nordisk råds presidium under sesjonen i Reykjavik i oktober 2015. Under sesjonen i Reykjavik vil også en ny strategi for Nordisk råds samarbeid med Russland vedtas, da den forrige kun gjaldt frem til 2015.

8.1.3 Presidiets dialog med Hviterussland

Presidiet innledet i 2007, i samråd med Baltisk forsamling, en dialog med parlamentet i Minsk og med hviterussiske partier som ikke er representert i parlamentet. Arrestasjonen av politiske opposisjonelle i etterkant av presidentvalget i Hviterussland 19. desember 2010 førte til at presidiet la kontaktene med Hviterussland på is. Men presidiet har fortsatt å holde kontakt med opposisjonen. Presidiet sammen med Baltisk forsamling arrangerte 15. oktober 2014 i Vilnius et seminar som samlet ca. 40 personer, inkl. en del ledere fra opposisjonspartier i Hviterussland. Michael Tetzschner deltok fra norsk side.

8.2 Næringsutvalget

Nordisk råds næringsutvalg har ansvar for spørsmål som gjelder generelle rammebetingelser for økonomi og produksjon, næringspolitikk, indre marked, handel, fri bevegelse, grensehindre, regional- og strukturstøtte, sysselsetting og arbeidsmarked, arbeidsmiljø, infrastruktur og kommunikasjoner, forskning, samt IT. Norske medlemmer av utvalget er Ruth Grung (A) Gunvor Eldegard (A), Heidi Nordby Lunde (H), Torgeir Knag Fylkesnes (SV) og Per Olaf Lundteigen (Sp).

Utvalget har hatt 5 møter i denne perioden, og på dagsordenen har stått spørsmål knyttet til infrastruktur og transport, grensehindre for næringslivet, Norden som turistdestinasjon, innovasjon og forskning, og fornybar energi og energieffektivisering.

Næringsutvalget gjennomførte i juni 2015 et studiebesøk i Øresundsområdet (København og Malmø), med fokus på grensehindre for næringslivet, transport og logistikk, havnesamarbeid, arbeidskraftens mobilitet og bekjempelse av svart arbeid.

8.3 Miljø- og naturressursutvalget

Miljø- og naturressursutvalget har ansvaret for saker som angår miljø, jord- og skogbruk, fiske, energi og bærekraftig utvikling. Norske medlemmer i utvalget er Øyvind Halleraker (H), Per Rune Henriksen (A) og Sivert Bjørnstad (FrP). Utvalget har hatt 5 møter i denne perioden, og har behandlet tema som:

- Klima – nordisk politikk i det globale klimaarbeidet, forberedelser til COP 21 i Paris
- Tiltak for å styrke nordisk transportsamarbeid om infrastruktur og miljø i samarbeid med Næringsutvalget
- Energieffektivitet, fornybar energi og energiforskning i samarbeid med Næringsutvalget
- Organisering av samarbeid om kjemikaliepolitikk og giftfri hverdag
- Forvaltning av vannressursene i Norden
- Plast og avfall som gjenbrukbar ressurs og tiltak for å redusere plastavfall i havet
- Sertifisering av bærekraftige turistdestinasjoner
- Nordområdenes miljøproblemer herunder miljøvern og olje- og gassutvinning i de arktiske områder samt konsekvensene av økt skipsfart i områdene
- Nordisk pantesystem for drikkevareemballasje i samarbeid med Medborger- og forbrukerutvalget og Næringsutvalget.

Miljø- og naturressursutvalget gjennomførte i juni 2015 et studiebesøk til Skagen i Danmark hvor tema som klima og primærnæringene, vindkraft og

emisjonsbasert regulering av jordbruket stod på programmet.

8.4 Kultur- og utdanningsutvalget

Nordisk råds kultur- og utdanningsutvalg behandler spørsmål og utvikler politiske tiltak innenfor områdene kultur og utdanning, herunder saker om språksamarbeid, nye medier, kompetanseutvikling, innovasjon i utdanningene. Norske medlemmer i utvalget er Jorodd Asphjell (A) (leder fra 1. januar 2014), Norunn Tveiten Benestad (H), Ingebjørg Amanda Godskesen (FrP) og Rigmor Andersen Eide (KrF).

Utvalget har i perioden hatt fem møter. Under Nordisk råds sesjon i Stockholm hadde Kultur- og utdanningsutvalget møte med alle de nordiske kulturministrene. Følgende fire tema ble da diskutert: sport og idrett, friluftsliv, kultur i skolen og livslang læring.

Det har vært et særlig fokus på friluftsliv i og med at 2015 markerer nordisk friluftsliv. Denne saken er i stor grad blitt knyttet til fysisk aktivitet blant barn og unge.

Utvalget arrangerte sitt sommermøte i fellesskap med Velferdsutvalget, i Nuuk på Grønland, i juni 2015. Hovedtema var livslang læring. I den forbindelse fikk utvalget flere foredrag om Grønlands håndtering av dette. Utvalget fikk også høre om fjernundervisning i den grønlandske folkeskolen, og om de utfordringer og muligheter som dette verktøyet gir. En annen sak som ble diskutert på Grønland, var Velferdsutvalgets forslag knyttet til voksne med senskader etter seksuelle overgrep i barndommen. Begge utvalgene hadde møter med Grønlands kriminalpreventive råd og politimester Bjørn Tegner Bay, angående forebygging av vold i nære relasjoner, seksuelle overgrep og alkoholisme. Utvalget besøkte også Arktisk Kommando for å høre om deres arbeid og relasjon til de nordiske land. Til sist fikk utvalget en orientering om de arktiske vinterlekene som arrangeres i 2016, og hvordan dette arrangementet er med og bidrar til kultur- og kompetansebygging på Grønland.

8.5 Velferdsutvalget

Et viktig tema for Velferdsutvalget har vært arbeidet med et forslag som skal se på au-pair-ordningen i Norden. Dette har vært til diskusjon flere ganger i utvalget og skal behandles på sesjonen i 2015. Utvalget har også arbeidet videre med oppfølgingen av Könberg-rapporten om et tettere nordisk helsesamarbeid.

Utvalget har til behandling tre forslag som omhandler velferdstjenester i distriktene, senskader for voksne etter seksuelle overgrep i barndommen og

bedre nordisk samarbeid ved behandling av misbrukere.

Etter stortingsvalget i september 2013 har Sonja Mandt (A) og Bente Stein Mathisen (H) vært norske medlemmer av Velferdsutvalget.

8.6 Medborger- og forbrukerutvalget

Medborger- og forbrukerutvalget består av 14 medlemmer, og ledes av riksdagsmedlem Annicka Engblom fra Sverige. Norske medlemmer i utvalget er Knut Storberget, Svein Harberg, André N. Skjelstad og Kristian Norheim. Kristian Norheim gikk ut av Stortinget 5. juni 2015, og ble erstattet av Oskar J. Grimstad, som deltok på utvalgets møter i september 2015.

Utvalget har i perioden hatt fem møter. Utvalgets fokusområder har i 2015 vært tredelt: styrke menneskerettighetene i Norden og internasjonalt, spesielt med fokus på barn og unge, forbedre konsument sikkerheten i Norden og styrke medborgernes rettigheter i Norden. Under de tre fokusområdene har nordisk samarbeid mot menneskehandel, arbeid for å sikre en giftfri hverdag, og oppfølging av grensehinderspørsmål blitt viet særlig oppmerksomhet.

8.7 Kontrollkomiteen

Kontrollkomiteens oppgaver er å utøve den parlamentariske kontrollen over den virksomheten som finansieres over Nordisk ministerråds budsjett, inklusive de nordiske institusjonene, utføre særskilte kontrolloppgaver, kontrollere og godkjenne årsberetninger og revisjonsberetninger. Norsk medlem av komiteen har i perioden vært Sonja Mandt (A), som fra 1. januar 2012–1. januar 2015 ledet komiteens arbeid.

En viktig oppgave for komiteen er å granske den danske riksrevisjonens beretninger over Nordisk ministerråds, Nordisk råds og Nordisk kulturfonds regnskaper. Kontrollkomiteen kunne i 2014 konstatere at riksrevisjonen ikke har hatt vesentlige merknader til regnskapene for 2013.

Utover den årlige gjennomgangen av revisjonsrapporten og de respektive årsregnskaper har kontrollkomiteen i 2014–2015 fortsatt på den systematiske gjennomgangen av de nordiske institusjoner og samarbeidsorganer med sikte på å få innblikk i hvordan de skaper nordisk nytte. Rent generelt har komiteen gjennom disse besøkene fått et positivt bilde av virksomheten. Men besøkene har også gitt grunnlag for kritiske merknader eller observasjoner som komiteen mener at vedkommende institusjon med fordel bør se på.

Høsten 2014 igangsatte komiteen en ekstern undersøkelse og analyse av tilfeldig utvalgte prosjekter innenfor miljø-, sosial- og helseområdet. Resultatet viste et sterkere behov for oppfølging av prosjektene, noe som er tatt opp med ministerrådet.

Komiteen har også på sin agenda tolkningen av artiklene 47 og 48 i Helsingforsavtalen. Komiteen fikk gjennomført en ekstern juridisk utredning, som konkluderte med at praksisen som Åland og Finland har hatt når det gjelder suppleanter, ikke bryter med Helsingforsavtalen.

9. Det parlamentariske østersjø-samarbeidet

Formålet med det parlamentariske østersjø-samarbeidet er å fremme den parlamentariske dialogen i Østersjøregionen, samt påvirke regjeringene i utviklingen av østersjø-samarbeidet. Den første parlamentariske østersjøkonferansen ble holdt i 1991. Til den årlige konferansen blir 11 nasjonale parlament, 11 regionale parlament og fem internasjonale organisasjoner, samt en rekke NGO-er invitert.

For å forberede og følge opp den årlige konferansen er det etablert en fast parlamentarikerkomité. I 2014–15 har stortingsrepresentant Per Rune Henriksen vært norsk medlem av komiteen.

Den 24. parlamentariske østersjøkonferansen ble avholdt i Rostock-Warnemünde i Mecklenburg-Vorpommern i Tyskland 30. august–1. september 2015. Fra Stortinget deltok Per Rune Henriksen (A), Sonja Mandt (A), Bente Stein Mathisen (H) og Olaug Bollestad (KrF). Dessuten deltok Michael Tetzschner (H) som representant for Nordisk råd.

Hovedtemaene for konferansen var rapportering og diskusjon om regjeringenes samarbeid i Østersjørådet og et bedre grenseoverskridende samarbeid og innovasjon i helse- og omsorgssektoren. Olaug Bollestad redegjorde på konferansen om arbeidet med konklusjoner fra arbeidsgruppen om Innovasjon i helse- og sosialsektoren.

Konferansen vedtok enstemmig et sluttdokument (vedlegg 5).

10. Den nordlige dimensjons 4. parlamentarikerforum

Den 4. parlamentarikerkonferansen til Den nordlige dimensjon ble arrangert i Reykjavik, Island, 10.–

11. mai 2015. Fra Stortinget deltok Eirik Sivertsen (A), Kåre Simensen (A), Margunn Ebbesen (H), Ingebjørg Amanda Godskesen (FrP) og Rigmor Andersen Eide (KrF). Det islandske parlamentet var vertskap for møtet.

Temaene for forumet var utvikling av politikken for Den nordlige dimensjon, grønn energi, bærekraftig utnyttelse av marine ressurser og likestillings- og sosialpolitikk. Forumet samlet parlamentarikere fra Island, Europaparlamentet, Norge og Russland, samt representanter fra regionale samarbeidsorganisasjoner som Nordisk råd og Arktisk parlamentarikerfor-samling.

Eirik Sivertsen (A) var hovedinnleder på temaet om utvikling av politikken for Den nordlige dimensjon. Han la vekt på den suksessen mange samarbeidsstrukturer i nord har hatt og hvordan de har utviklet ulike spesialiteter, som «folk-til-folk-samarbeidet» i Barentsregionen og miljø-samarbeidet i Den nordlige dimensjon. Sivertsen konkluderte med at det «arktiske vinduet» i Den nordlige dimensjonen bør videreutvikles.

Forumet vedtok en slutterklæring som retter seg til regjeringene og partnerskapene i det nordlige dimensjonssamarbeidet (vedlegg 4)

11. Vestnorden

Vestnordisk råds årsmøte 2015 fant sted i Runavik på Færøyene 10.–12. august. Stortinget var representert ved Rigmor Andresen Eide. Det var i år 30 år siden det vestnordiske parlamentariske samarbeidet formelt ble stiftet under navnet Vestnordens Parlamentariske Samarbejdsråd. Jubileet ble markert med en festforestilling hvor Islands president deltok i tillegg til de tre statsministrene fra Færøyene, Grønland og Island. Islands president Ólafur Ragnar Grímsson ble tildelt Vestnordisk råds nyinnstiftede æresbevisning, symbolisert ved en gullnål formet som en makrell.

Vedlegg 1

Rekommandasjoner, fremstillinger og interne beslutninger

2. halvår 2014–1. halvår 2015

Rekommandasjoner vedtaget på sessionen oktober 2014***Rek. 17/2014 Nordisk Ministerråds samlede budget 2015 (B 297/præsidi)***

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,

at Nordisk råd etter budsjettreformen vil bli inn-
dratt i budsjettprosessen på et tidligere tidspunkt enn
før.

at redusering av matavfall fortsatt er en prioritet
for NMR. Samlet øremerkes det 2,4 MDKK til for-
målet, herunder 400.000 DKK under post 1-8007
(Biøkonomi) for å skape viten om og finne innova-
tive løsninger for å redusere matavfall.

at det arktiske samarbeidet fortsatt er et prioritert
område og at det i 2015 vil bli en økning i budsjettet
til dette formålet når man også ser hen til at det danske
formannskapsprogrammet vil ha fokus på "Det blå
Arktis".

at arbeidet med Ny nordisk mat går videre i en ny
fase gjennom at det settes av 894.000 DKK for å
styrke nettverksbygging på strategisk nivå blant sen-
trale institusjoner. I tillegg kommer det danske ordfør-
erskapet til å fokusere blant annet på Ny nordisk mat
innen rammen for programmet «Verdier» (post 1-
8010).

at det under post 5-6610 adresseres at fiskerisam-
arbeidet fortsatt vil fokusere på kystsamfunnsutvik-
ling, arktiske områder og de utfordringer som forand-
ring i utbredelsen av viktige kommersielle arter, her-
under pelagiske arter i Nord-Atlanteren, innebærer.

Videre kommer det danske formannskapet blant
annet til å fokusere på å øke bæredyktigheten i res-
surtsutnyttelsen i Nordøst-Atlanteren innenfor ram-
men av programmet «Vekst».

at satsningen på bioøkonomi er en viktig del av
arbeidet med grønn økonomisk vekst og holdbarhet.
Innenfor bioøkonomi streves dette etter å optimere
minimeringen av avfall i verdikjeden og trykket på
miljøet samt maksimere verdien i verdikjeden. Målet
er også å gjøre de nye generasjonene oppmerksomme
på viktigheten av grønn vekst og holdbarhet samt å
adressere matsikkerhet og klimaendringer.

at målene for arbeidet med biologisk mangfold
under budsjettposten 8-3311 (miljøsektorens arbeids-
grupper), ytterligere tydeliggjøres med:

at de nordiske landbaserte økosystemer har en
god miljøstatus;

at en bra balanse mellom beskyttelse og holdbar
anvendelse av økosystemene, landskaps-, kultur- og
bymiljøer er en ressurs som den nordiske befolkning-
ens velferd, trivsel og friluftsliv er sikret at arbeidet
bidrar til

at både FNs klimakonvensjon og Konvensjonen
om biologisk mangfold, oppfyller målene.

at Nordisk råd blir holdt orientert om de bilaterale
prosessene mellom landene for å forsøke å løse pro-
blemet med pant og at NMR for øvrig avventer resul-
tatet fra prosessen

at NMR, utover å øremerke 400.000 DKK til
HELCOM for å implementere Baltic Sea Action Plan
(BSAP), gjennomfører gjennom HAV-gruppen og
NEFCO prosjekter med formål å forbedre Østersjø-
ens miljøtilstand. Innsatsene spenner over et bredt
felt, for eksempel analyser, implementering av inno-
vative løsninger, seminarer og utviklingsprosjekter.

at det settes av 400.000 DKK til gjennomføring
av Nordisk råds prisuddeling.

at det settes av 1 MDKK til Nordisk journalist-
senter i 2015. Midlene tas fra strategiske satsninger
(post 4-2208)

at inntil annet er besluttet, skal Nordisk somme-
runiversitet (NSU) kunne fortsette sitt aktivitetsnivå,
og at NordForsk i 2015 maksimalt kan redusere mid-
lene til NSU med den 2,4 % besparelse som Nord-
Forsk selv er pålagt.

at det settes i gang en utredning om hvorvidt det
finnes synergier og økonomiske fordeler gjennom et
felles nordisk bibliotekprosjekt.

at barn og unge er et særskilt prioritert område når
Nordisk ministerråd støtter film- og tv-produksjoner
gjennom sitt samarbeidsorgan Nordisk film- og tv-
fond.

at det settes av midler i budsjettet for 2015 til å
konkretisere det nordiske samarbeidet om anbefalin-
gene i Bo Könbergs rapport om det fremtidige nor-
diske helsesamarbeidet, herunder bekjempelse av
den voksende antibiotika resistens. Videre avholdes et
årlig møte vedrørende One Health (antibiotika resis-
tens innenfor veterinær- og humanmedisin).

at det undersøkes hva som kan gjøres for å forhin-
dre at nordiske barn og enslige forsørgere havner i
fattigdom.

at det i forlengelsen av seneste års gode erfarin-
ger, med uforminsket styrke forberedes et nytt tverr-
sektorielt program og en fornyet innsats i kampen mot
menneskehandel.

Rek. 18/2014 Nyt arktisk samarbeidsprogram (B 298/præsidiyet)

Præsidiyet foreslår, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,

at under hensyntagen til de synspunkter, som fremkommer i denne betænkning (B 298/præsidiyet), gennemføre retningslinjerne for Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram

Rek. 19/2014 8-års regelens anvendelse (A 1616/kk)

Kontrollkomiteen foreslår, at Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd,

å tillate de nordiske institusjoner å unnta et begrenset antall støttefunksjoner for eksempel vaktmestertjenester, fra 8-års regelen

å gi dispensasjon fra 8-årsregelen for barselpermisjon

å evaluere erfaringene med reglen om mulighetene til å forlenge ansettelsene i NordGen og Nordregio utover otte år, i stillinger som krever meget spesialisert kunnskap, samt undersøke om det er flere nordiske institusjoner som har samme behov som Nordgen og Nordregio

Rek. 20/2014 Forvaltning av felles fiskebestander (A 1625/miljø)

Miljø- og naturressursutvalget foreslår at Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd,

å utvikle og gjennomføre initiativ som forbedrer forutsetningen for langsiktig holdbar forvaltning av felles fiskebestander i Nord-Atlanteren

Rek. 21/2014 Energilagring som instrument i klimapolitikken (A 1620/miljø)

Miljø- og naturressursutvalget foreslår at Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd,

å identifisere forskningsområder innenfor energilagring hvor de nordiske land sammen har forutsetninger til å oppnå nyttige resultater

å utvikle, finansiere og gjennomføre et program for å styrke forskning og innovasjon om lagring av fornybar energi, inklusive demonstrasjonsprosjekt

å utrede hvilke endringer i regulering av el-markedet som er nødvendig for å kunne inkludere økt bruk av lagret energi

Rek. 22/2014 Langsiktig innsats for å hindre mårdhundens spredning (A 1595/miljø)

Miljø- og naturressursutvalget foreslår at Nordisk råd rekommanderer de nordiske landsregjeringer, å opprettholde, samordne og videreutvikle en langsiktig innsats for å hindre spredningen av invasive rovpattedyr i Norden, inklusive den pågående innsats for å stoppe spredningen av mårdhunden.

Rek. 23/2014 Tilslutning til hensiktserklæring om samarbeid for å hindre mårdhundens spredning (A 1595/miljø)

Miljø- og naturressursutvalget foreslår at Nordisk råd rekommanderer Danmarks regjering,

å tilslutte seg Finlands, Norges og Sveriges hensiktserklæring om å utvikle landenes samarbeid for å hindre at mårdhunden sprer seg innenfor og mellom landene

Rek. 24/2014 Videreutvikling og styrking av nordisk samarbeid om invasive rovpattedyr i Norden (A 1595/miljø)

Miljø- og naturressursutvalget foreslår at Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd,

å videreutvikle og styrke nordisk samarbeid om å samle og formidle kunnskap om invasive rovpattedyr i Norden, inklusive mårdhunden, for å underbygge og utvikle effektiv regulering og kostnadseffektive tiltak for å bevare biologisk mangfold i Norden

Rek. 25/2014 Hållbarhetscertifisering av turistdestinasjoner (A 1621/miljø)

Miljø- og naturressursutvalget foreslår at Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd,

å kartlegge mulighetene, avklare innretning og mål og skape klarhet om hvordan en felles nordisk ordning for å fremme bæredyktige nordiske turistdestinasjoner skal kunne forvaltes, og samarbeide her om med de aktører i Norden som er i gang med å utvikle tilsvarende nasjonale ordninger og Nordiske miljømerking – Svanen

å opprette et forum for representanter for nordiske myndigheter for turisme, kulturmyndigheter, miljø- og naturvernmyndigheter samt miljø- og reiselivsorganisasjoner, med det formål å utvikle forslag om en felles nordisk referanse for begreper som «bæredyktig turisme» og «bæredyktig turistdestinasjon» og være rådgivende for utviklingen av et forslag om felles nordisk ordning for å fremme bæredyktige nordiske turistdestinasjoner

Rek. 26/2014 Livslang læring (A 1627/kultur)

Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,

at gjennomføre et nordisk komparativt utviklingsstudie af mulighederne for at etablere en nordisk strategi inden for et universelt efter- og videreuddannelsesprogram og gerne med inspiration fra internationale initiativer som det skotske program 'Individual Learning Accounts (ILA)' og under hensyntagen til de i forslaget anførte synspunkter

Rek. 27/2014 Nordisk sport- og idrætssamarbejde (A 1628/kultur)

Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,

at udarbejde et idekatalog med anbefalinger, der adresserer de i betænkningen anførte synspunkter og betragtninger med henblik på at kortlægge nye samarbejdsmuligheder inden for sport og idræt på tværs af de nordiske lande, således at Norden kunne få øget indflydelse og gennemslagskraft i sportsrelaterede sammenhænge, ikke mindst i internationalt regi

at arrangere og gennemføre en konference, hvor ministre, parlamentarikere og idrætsaktører drøfter de nye anbefalinger med henblik på at gennemføre konkrete handlinger og initiativer

Rek. 28/2014 Språkförståelsens betydelse för mobiliteten på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden (A 1632/näring)

Näringsutskottet föreslår att Nordiska rådet rekommanderar Nordiska ministerrådet

att ge de nationella arbetsmarknadsmyndigheterna i uppdrag att undersöka i vilken grad bristande språkkunskaper i danska, norska eller svenska, påverkar arbetssökandes benägenhet att söka ett ledigt arbete i ett annat nordiskt land

att klarlägga nationella offentliga arbetsgivares språkkrav på personer som söker arbete hos sådana arbetsgivare och som använder ett annat nordiskt språk än myndighetslandets språk

att kvantifiera den samhällsekonomiska kostnaden för arbets-sökandes obenägenhet att söka arbete i ett annat nordiskt land p.g.a. bristande upplevd eller reell språkförståelse, samt för arbetssökande som blir nekade arbete i det offentliga till följd av dennes oförmåga att uttrycka sig i tal och skrift på det aktuella landets språk

att om behov förefinnes föreligga, ingå en nordisk överenskommelse som innebär att offentliga arbetsgivare i de delar av Norden där skandinaviska är samhällsbärande, ska acceptera danska, norska och svenska såsom varande likvärdiga inhemska språk, i samband med rekrytering av personal, och att detta bör framgå vid utannonseringen av tjänster

Rek. 29/2014 Nytt samarbetsprogram för jämställdhetsarbetet 2015-2018 (B 299/medborger)

Medborgar- och konsumentutskottet föreslår att Nordiska rådet rekommanderar Nordiska ministerrådet,

att genomföra "Ministerrådsförslag: Samarbetsprogram för det nordiska jämställdhetssamarbetet 2015–2018: Tillsammans för jämställdhet – ett starkare Norden" under hänsyn till de synpunkter som framförs i betänkandet

Beslutninger truffet efter fremstilling i Præsidiets den 1. December 2014

Fremst. 30/2014 Förstärkning av barn- och ungdomsstrategin i det nordiska Samarbetet (A 1629/medborgar)

Medborgar- och konsumentutskottet, kultur- och utbildningskottet samt välfärdsutskottet föreslår att Nordiska rådet rekommanderar Nordiska ministerrådet,

att utse en minister i Nordiska ministerrådet till barn- och ungdomsansvarig med uppdraget att sakpolitiskt följa upp Strategin för barn och unga i Norden samt att säkra en barn- och ungdomspolitisk kompetens på alla nivåer i det nordiska samarbetet

att stärka Nordiska barn- och ungdomscommitéens (NORDBUKs) mandat för att säkra barn- och ungdomspolitisk kompetens i det nordiska samarbetet, och bland annat inkludera en regelbunden dialog mellan NORDBUK och ovanstående minister/barn- och ungdomsansvarig

att förstärka och säkra barn- och ungdomspolitisk kompetens genom kunskapshöjande insatser för de olika sektorerna samt möjliggöra en nordisk plattform för erfarenhetsutbyte mellan barn- och ungdomspolitiska aktörer i Norden

att utsedd minister håller en årlig dialog med Nordiska rådet och Ungdomens nordiska råd kring genomförandet av Strategin för barn och unga i Norden

Fremst. 31/2014 Markering af nordisk friluftssår 2015 (A 1638/kultur)

Kultur- uddannelsesudvalget foreslår, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,

at markere det Nordiske Friluftssår i 2015 ved at gennemføre en nordisk konference om urbant friluftsliv i 2015 – og gerne i Kristiansand – som har særligt fokus på barn og unge, natur, bevægelse og sundhed. Konference kan med fordel planlægges i samarbejde med det nordiske friluftssåtnetværk, der kan bidrage med omfattende erfaring, ekspertise og kundskab på området. Målet for konferencen bør være at etablere en holdbar nordisk strategi for friluftsliv og børn og unge i hele Norden

Fremst. 32/2014 Justitiesektorens samarbeidsprogram 2015-19 (B 300/medborgar)

Medborgar- och konsumentutskottet föreslår, att Nordiska rådet rekommanderar Nordiska ministerrådet,

att genomföra Ministerrådsförslag om justitiesektorns samarbetsprogram B 300/medborgar, som det beskrivs i ministerrådsförslaget och under beaktande av de synpunkter som framförs i betänkandet.

Vedlegg 2

Nordisk råds uttalelse om giftfri hverdag, vedtatt i København 26. mars 2015

Nordiska rådet efterlyser en effektivare kemikaliepolitikk som kan stoppa menneskers og ikke minst barns eksponering for helseskadelige kemikalier. EU bør utvikle kriteriene for å identifisere hormonstørende stoffer. Anvendningen av de kemikalier som står på «kandidatlisten» over farlige kemikalier under EUs kemikalielagstiftning REACH skal stoppes så snart som mulig. Når det foreligger vitenskapelig usikkerhet så bør forsiktighetsprinsippene være utgangspunkt for innsatser for å beskytte menneskers og spesielt barns helse. Brist på grunnleggende kunnskap skal ikke hindre at det fattes beslutning om tiltak. Det utgjør en felles europeisk anseelse og derfor ligger ansvaret først og fremst hos Europeiske kommisjonen å ta fram forslag til handling som kan bidra til å beskytte medborgernes liv og helse.

Hormonstørende stoffer

Varje dag eksponeres voksne og ikke minst barn, for ett stort antall kemikalier frå mange ulike kjelder såsom leikstykke, kosmetikk, elektronisk utrustning, byggvarer, matfôrpakningar og medisin med mera. Små mengder av ulike hormonstørende stoff/ kemikalier som finst i vardagsproduktar kan ha ein samverkande skadleg effekt, vilket gjer dei hormonstørende stoffa og andre skadlege kemikalier bekymmersame.

Bland anna kan desse stoffa leda til bryst- og prostatakreft, forringa spermiekvalitet og til at barn fôds med misbildade kjønnsorgan. Nyare studier viser også på eit samband mellom hormonstørende stoff og til dømes ADHD, diabetes og fetma.

Mange forskar meiner at det ikkje finst noko tryggleik nedre grens for hormonstørende stoff. Det verkar snarare som at det er tidspunktet når ein eksponeres som er avgjerande og ikkje mengden ein eksponeres for. Eksponering under til dømes fosterstadiet kan leda til skadar langt seinare i livet, eller til og med i neste generasjon.²

Ein ny utredning viser at det varje år kostar EU-landene minst 4,5 miljard. DKK i forlorad arbeidsfôrme og økade helsoutgifter, at medborgarane

blir utsatta for hormonstørende stoff – og dette tal er antagleg berre toppen av isberget³.

Substitusjon, d.v.s. mogleiken at erstatte skadlege stoff med mindre skadlege, om sådana alternativ eksisterer rekommenderast. Genom at peka på mogleiken til substitusjon kan det eventuelt bli lettare at føra ein striktare politikk gentemot produkt med mer skadlege eigenskapar.

Vidare er det angelaget at tydligare peka på produsenternas dokumentasjonsansvar.

Lagstiftningen

De nordiske landene har begrensad handlingsfrihet når det gjæller lagstiftning på området, eftersom lagstiftningskompetensen i hovudsak ligger på EU-nivå – dels gjennom EUs kemikalielagstiftning REACH, men òg fleire andre EU-regleringar kring anvendingen av kemikalier.

Det er problematisk at utviklingen av EUs lagstiftning tar alt for lang tid, og at enbart ett eller två fall av tusen anmælingar om kemikalier som anses helsefarlege færdigbehandlast på EU-nivå. Dessutom har grunnleggende aspekter i lagstiftningsarbeidet såsom utarbeiding av kriterier for identifisering av hormonstørende stoff fordrôjts inom EU-kommisjonen. Her krævs ein sterkare politisk innsats for at komme vidare.

Det behøvs ytterligere innsatser for at minske menneskers eksponering for de hormonstørende stoffa!

Dærfôr oppmanar Nordiske rådet

Europaparlamentet at aktivt følgja opp gentemot Europeiske kommisjonen vad gjæller utvikling og forsterkning av kemikalielagstiftningen

Europeiske kommisjonen at

- snarast lægga fram forslag på overgripande kriterier samt at i EU-lagstiftningen klargjøre vad som er at betrakta som ett stoff med hormonstørende eigenskapar,
- fôrbedre standardinformasjonskraven i relevant EU-lagstiftning så at òg oppgifter om hormonstørende eigenskapar omfattast,

² Rapport frå Nordiske Rådet sine seminarie 3 juni 2014; "Hvoran sikre forbrukerne en giftfri hverdag og rapporten "Fôrslag til utfasning av forplantningsstørende og hormonstørende fôrter i Sverige" 7/14, Kemikalieinspektionen. Sverige (ISSN 0284-1185).

³ Enligt rapporten, *The Cost of Inaction*, som har utarbejats av Nordiske ministerrådet, det offisielle nordiske regjeringssamarbeidet.

- införa screening av ämnen för misstänkt hormonstörande egenskaper utifrån tillgängliga data,
- införa särskild testning av misstänkta hormonstörande ämnen i syfte att bedöma deras hormonstörande potential,
- främja substitution, dvs möjligheten att ersätta skadliga ämnen med mindre skadliga, som ett led i utvecklingen av en striktare kemikaliepolitik
- införa regleringar som syftar till att minimera exponeringen av människor, speciellt barn, för identifierade hormonstörande ämnen.

Vedlegg 3

Uttalelse fra Nordisk råd om forebyggelse av ekstremisme vedtatt i København, torsdag 26. mars 2015

Angrepene i Paris og København er en påminnelse om at vi må motarbeide ekstremisme og fordommer i våre nordiske samfunn. Ytringsfrihet og demokrati er avgjørende verdier, som er fundamentet for de åpne, nordiske velferdssamfunnene. Også i Nordisk råd er vi mange forskjellige partier med forskjellige holdninger, men vi respekterer at det skal være plass til forskjellige synspunkter.

Vi må i fellesskap verne om åpenhet og ytringsfrihet som helt avgjørende for å kunne leve godt i Norden. Ytringsfriheten er ukrenkelig. De åpne, frie og demokratiske nordiske samfunnene kan virke sårbare, men det er nettopp ved å gi plass til forskjellige synspunkter at våre samfunn har vokst seg sterke.

Nordisk råd støtter de nordiske regjeringene, som har inngått en avtale om et styrket nordisk samarbeid om forebyggelse av radikaliserings. Nordisk råd legger også vekt på at lokale myndigheter og andre samfunnsaktører involveres i arbeidet.

Nettverket skal styrke innsatsen for å forebygge radikaliserings i de enkelte landene. Som en del av samarbeidet, skal landene kunne trekke veksler på hverandres erfaringer og konkret samarbeid om felles forskningsprosjekter, for eksempel om personer som reiser til utenlandske konfliktsoner. Det er viktig å forhindre at unge fra Norden rekrutteres til ekstremistiske nettverk. Et tettere nordisk samarbeid om denne felles utfordringen kan være med på å styrke innsatsen.

Vedlegg 4

Sluttdokument fra den nordlige dimensjons 4. parlamentarikerforum

Conference Statement

We, the members of the Icelandic Parliament, the European Parliament, the Norwegian Parliament, and the Federal Assembly of the Russian Federation, with the participation of the Baltic Assembly, the Baltic Sea Parliamentary Conference, the Canadian Parliament, the Conference of Parliamentarians of the Arctic Region, the Nordic Council, the Parliamentary Assembly for North West Russia and the West Nordic Council;

- a. meeting in Reykjavík to discuss the development of the Northern Dimension (ND) Policy, with focus on green energy, the sustainable utilization of marine resources in the North, gender equality and social wellbeing;
- b. having regard to the fourth Senior Official

Meeting of the renewed ND held in Oslo on 8 April 2014 and the progress report on the development of the Northern Dimension;

- c. recalling the conference statements from the First ND Parliamentary Forum held in Brussels on 25-26 February 2009, the Second ND Parliamentary Forum held in Tromsø on 22-23 February 2011 and the Third ND Parliamentary Forum held in Arkhangelsk on 11-12 November 2013;
- d. confirming the importance of the ND cooperation in order to improve the living conditions, opportunities and addressing the challenges for the people living in the ND area;
- e. stressing the importance of a deeper involvement of indigenous peoples in the ND policy;
- f. encouraging all the Partners to continue regional cooperation enhancing mutual understanding in

the interest of the peaceful and sustainable development of the ND region;“

- g. ask Partners and the governments of the ND cooperation;

Regarding the Development of the Northern Dimension Policy, to

1. Increase the ND's contribution to cooperation in the European Arctic area and strengthen coordination of activities with regional councils and organizations operating in the North;
2. Further develop the ND and strengthen cooperation based on common interests.
3. Support the ND Partnership on Culture (NDPC) as a focal point for networks, projects and other cultural activities in the ND area and encourage the Partnership to promote creative cultural industries and to develop new projects in the field of cultural tourism.
4. Support the ND Partnership on Transport and Logistics (NDPTL) as an efficient cooperation tool for the development of the transport system of the region and improvement of the international logistics chains.
5. Support project implementation and the development of new projects with high regional added value using the NDPTL's support fund and enhance its general coordinating role in the field of transport and logistics in the ND area.
6. Encourage the NDPTL to promote development of environmentally friendly transport in the ND area.
7. Enhance synergies between all relevant regional cooperation formats and programmes in the ND area in view of a more systematic approach to cooperation in the Baltic Sea and European Arctic regions.
8. Use the full potential of the ND Institute, ND Business Council, and the contribution of sub-regional and parliamentary cooperation in support of the ND Policy.
9. Support the Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Well-being (NDPHS) as a highly valued and innovative regional network, significantly contributing to the improvement of peoples' health and social well-being in the Northern Dimension area, including its efforts to coordinate the new NDPHS 2020 Strategy and its Action Plan.
10. Continue the work of the EU-Russia Working Group on Cooperation in the Baltic Sea Region, aiming to define common themes for cooperation based on joint priorities identified in the “Strategy of Social and Economic Development of the North-Western Region up to 2020” of the Rus-

sian Federation and the EU Strategy for the Baltic Sea Region;

11. Use the full potential of the Northern Dimension Institute and its coordinators to develop appropriate studies in the ND area.

Regarding Environmental Protection, Climate Change and Green Energy, to:

1. Support technological development in renewable energy, energy storage, and energy efficiency in Northern regions and set renewable energy targets that support sustainable economic growth in the ND area.
2. Work towards an effective, ambitious, durable international climate agreement in Paris in December 2015 that is applicable to all, with the determination to work to limit the increase in global average temperature to below two degrees Celsius above pre-industrial levels.
3. Support the ND Environmental Partnership's (NDEP) efforts on energy efficiency and environmental protection in the ND area.
4. Recognise the key role of the NDEP in successfully implementing projects with high cross-boundary environmental benefits in the ND region in its environmental and nuclear windows, contributing significantly to the health of the Baltic Sea and reducing the risk of nuclear hazards in the Barents region.
5. Support effective implementation of NDEP projects, noting that as NDEP projects have led to 98.5% of wastewaters in St Petersburg now being treated, the closest attention must be drawn to the swift completion of the Kaliningrad Wastewater Treatment Plant.
6. Take actions for the mitigation of black carbon emissions due to their detrimental impact on the Arctic ice shelf and consider utilizing NDEP experience for the implementation of concrete measures for cutting the black carbon emissions by modernization of heating facilities in the Barents region.
7. Call on International Financial Institutions to find solutions to continue with the financing of new projects with environmental cross-border effect in the whole region within the Northern Dimension Environmental Partnership.

Regarding Sustainable Utilization of Marine Resources in the North, to:

1. Encourage mutual understanding of the rights of the communities of the North to utilize their resources in a sustainable way, and the importance of safe guarding their livelihoods by providing access to the markets for traditional pro-

ducts, such as seal products, in line with applicable legislation.

2. Stress the importance of implementing an Ecosystem Based Management approach in the coastal, marine and terrestrial environments of the North.
3. Reinforce regional cooperation of coastal states in order to secure long-term sustainable management and utilization of joint fish stocks.
4. Highlight the detrimental consequences of ocean acidification for global food security, as well as the need to halt ocean acidification, in the current negotiations for a new global climate agreement.
5. Initiate and carry out projects that contribute to the realization of the goals and objectives of the HELCOM Baltic Sea Action Plan, aiming at achieving good ecological status of the Baltic marine environment by 2021 at the latest.

Regarding Gender Equality and Social Wellbeing, to:

1. Focus on human health and well-being with an emphasis on preventative measures and food safety among peoples of the ND area.
2. Recommend that gender based analyses are used in the development, implementation and assessment of relevant policies in the region, as part of creating preconditions for social wellbeing.
3. Conduct research on the causes of the evident emigration of women from some areas in the North and build up policies preventing this trend.

Regarding Human Health, to:

1. Give priority to the implementation of the NDPHS 2020 Strategy and its Action Plan and ensure their active engagement and sufficient financial resources.
2. Take determined action based on scientific knowledge and exchange best practices to promote healthy lifestyles in order to avoid early

mortality and chronic conditions leading to the loss of human and economic potential.

3. Work to prevent alcohol related harm, diseases and accidents as use of alcohol represents the biggest health challenge in the Northern Dimension area.
4. Take due note of the threat to social well-being caused by high unemployment, particularly among the young, and look at the possibilities to increase the cooperation to fight this problem.

The Fourth Northern Dimension Parliamentary Forum:

- asks Partners and the governments of the ND cooperation to report at the next Parliamentary Forum on the general development of the policy of the ND;
- asks the Chairs of the Partnerships supported by the Partnership's secretariats to report at the next Parliamentary Forum on the results of the Partnerships;
- acknowledges the interest and presence of parliamentary observers and representatives from governments and non-governmental organizations at this Conference and recognizes their important role in conveying the relevant messages to their governments and supporting the actions herein discussed;
- acknowledges the importance of, and supports, the active participation of indigenous peoples throughout ongoing and future activities;
- suggests that the possibility of arranging annual conferences of the Northern Dimension Parliamentary Forum is explored;
- suggests that the Forum works on developing practical guidelines for the ND Parliamentary Forum that will be put forth at the next conference in 2017;
- welcomes and accepts with gratitude the invitation of the European Parliament to host the Fifth ND Parliamentary Forum in 2017.

Vedlegg 5

Sluttdokument fra den 24. parlamentariske østersjøkonferansen

Conference Resolution

Adopted by the 24th Baltic Sea Parliamentary Conference (BSPC)

1. The participants, elected representatives from the Baltic Sea Region States*, assembling in Rostock, Mecklenburg-Vorpommern, 30 August

– 1 September 2015, welcome, against the background of the crisis in Ukraine, the agreements concluded in Minsk, which may lead to a peaceful solution of the conflict, and insist on their thorough and unwavering implementation and appeal to the parties to provide comprehensive support to the work of the OSCE;

2. expect all Baltic Sea States to make every effort to ensure that the Baltic Sea region will continue to be a region of intensive co-operation and good, peaceful neighbourliness. To this end, they will use all the opportunities of parliamentary, governmental and social exchange and dialogue. For this reason, they also call for a resumption of the ministerial meetings of the Council of Baltic Sea States (CBSS). This will foster the dialogue and strengthen cooperation;
3. discussing Cooperation in the Baltic Sea Region, Cross-Border Cooperation in Health Care, Health and Economy – Paving the Way for Innovation in Social and Health Care, and Sustainable and Accessible Social and Health Care – at the Crossroads of Health Care Provision, the Demographic Shift and Shrinking Budgets;
4. reiterating their support for the Council of Baltic Sea States (CBSS), welcoming the new long-term priorities of the CBSS, as well as the efforts of the Polish CBSS Presidency to improve coherence in Baltic Sea regional cooperation, and acknowledging the progress and achievements of CBSS in fields such as sustainable economic growth, clean shipping, labour market mobility, research and development, transport and communications, cultural heritage, trafficking in human beings, and civil security, and support the CBSS practical approach to the implementation of the new CBSS long term priorities;
 - expressing against the background of the current situation their solidarity with
 - the refugees which are forced to flee their homelands, being aware of the big challenge to secure a safe residence;
 - call on the governments in the Baltic Sea Region, the CBSS, the World Health Organisation (WHO) and the European Union (EU);
 - to ensure the decent treatment of the refugees especially concerning housing and health-care;
5. health for all and with a special obligation to support the dissemination and development of health and well-being by playing a key role in the realization of the new sustainable development goals of the United Nations;
3. reaffirm the pursuit of the entire region to co-operation aimed at becoming a role model region with a sustainable economy, capable of boosting competitiveness and opening up new opportunities for business and employment;
4. co-operate in order to strengthen the Baltic Sea Region as an important competitive knowledge region with an excellent higher education and research infrastructure;
5. encourage co-operation in the fields where mutual benefits and synergies e.g. between the EU Strategy for the Baltic Sea Region and the Strategy for the socioeconomic development of the North-West Federal district of Russia can only be achieved by identifying common priorities and by developing respective regional strategies and action plans;
6. evaluate the effects and promote the extension of the new regulations on SECA (Sulphur Emission Control Area), in force since 1 January 2015, to other sea basins, including outside of the EU, and support efficient enforcement of these regulations on ships, regardless of which flag they might fly, to ensure the improvement of the environment, human health and to secure the competitiveness of the shipping sector in the region;
7. promote close cooperation between cruise operators, ports and other coastal tourism stakeholders such as in the recently launched Pan-European Cruise Dialogue and actively participate in transnational projects to unlock the full potential for sustainable blue growth in the maritime and coastal tourism sectors;
8. continue work to upgrade reception facilities for sewage in passenger ports to ensure a timely activation of the special area status of the Baltic Sea under Marpol Annex IV of the International Maritime Organization, with the aim to hinder the release of untreated sewage from passenger ships in the future and to reaffirm the commitment for the continued improvement and modernization of the waste water treatment capacity throughout the entire Baltic Sea Region, in compliance with the stricter threshold values agreed by HELCOM;
9. enhance macro-regional capacity to respond to major emergencies based on all-hazards approach and joint, cross-border preparations to protect lives, health and wellbeing of citizens;
10. strengthen and further develop HELCOM as the main coordinating body in the effort to protect

Regarding Cooperation in the Baltic Sea Region, to

1. strengthen the cooperation in the Baltic Sea Region including the Northern Dimension and the EU Strategy for the Baltic Sea Region and other regional actors for a stable foundation of relations and encourage further development of the structural dialogue and cooperation between each and every regional organization and format leading to creation of a common Baltic cooperation space;
2. support any cooperation that marks the Baltic Sea Region as a model region with equal access to

the Baltic marine environment, and to strongly support the implementation of the Baltic Sea Action Plan (BSAP), and to stress the importance of BSAP as the environmental pillar of the EU Strategy for the Baltic Sea Region;

11. deepen the political exchange among young people in the Baltic Sea Region and to support the permanent establishment of a Baltic Sea Youth Forum;
12. support the Nordic Bioeconomy Initiative by the Nordic Council of Ministers;

Regarding Cross-border Co-operation in Health Care, to

13. expand, strengthen and deepen cross-border cooperation in social and health care and the strategic planning of health services and continue with strong effort the development of a “Baltic Sea Health Region”, to decrease inequality and lift the general welfare as a common challenge all Baltic Sea Region Countries face;
14. support the Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Wellbeing (NDPHS) as a highly valued and innovative regional network, significantly contributing to the improvement of peoples’ health and social wellbeing in the Northern Dimension area, the new NDPHS Strategy 2020 and its Action Plan, as well as the Policy Area “Health” of the EU Strategy for the Baltic Sea Region;
15. support the EU’s cross-border co-operation programmes and other relevant programmes as tools contributing to strengthening cross-border and regional cooperation in health care in the Baltic Sea Region;
16. launch and develop concrete transnational health care and social wellbeing initiatives, such as ScanBalt or the WHO’s Healthy Cities project and to foster the development of the Baltic Sea Health Region by further strategies and transnational projects, e.g. by a joint antibiotics strategy, by connecting the fields of health, tourism, information and communications technology (ICT) and natural resources;
17. spread innovative and best practices throughout the Baltic Sea Region so to become a model region in health care;
18. co-operate on research and sustainable strategies for promotion of cultivation and production of healthy and organic food;
19. make workplaces safer and healthier and thus more productive and recognize the important work of trade unions to promote a culture of risk prevention to improve working conditions throughout the region;
20. improve transnational cooperation and medical

specialization in the treatment of rare diseases, bearing in mind the cost-effective usage of medical equipment;

21. regulate transnational emergency care in a way that the fastest possible healthcare provision can be guaranteed regardless of the healthcare providers’ country of origin;
22. intensify exchanges of experience and co-operation with the aim of fighting antimicrobial resistance as one of the main global challenges in health care, to implement research in this area, and support and intensify all efforts to develop and implement a global action plan on antimicrobial resistance by WHO;
23. reduce the usage of antibiotics – general – and for agriculture (livestock farming) to an absolute minimum in order to prevent further increase of antimicrobial resistance;
24. strive to introduce the same standards on a high level in the treatment of contagious infectious diseases throughout the Baltic Sea Region;
25. broaden the scope of the Könberg report to the entire Baltic Sea Region, in order to gain a comparable overview of the status of health and care in the Baltic Sea Region;
26. commission a regular report on the status of health including disaggregated data and analysis for different population groups such as children, youth and senior citizens and particularly marginalized groups in the countries of the Baltic Sea Region, in order to coordinate issues, definitions and emphases as a step forward in terms of comparability of different systems within the region and map commonly shared challenges ahead;

Regarding Health and Economy, to

27. appreciate that, whereas economic prosperity is good for health, good health outcomes also favour economic growth and development. To that end, recognize the importance of health and social wellbeing for the economy and other policy areas and vice versa and consider health aspects in all policies;
28. improve support for the development of innovations in health care in order to prevent a brain drain;
29. support the ScanBalt Strategy 2015-2018 and use synergies with existing strategies;
30. develop measures to improve the situation of the medical and care professions through – for example - eHealth;
31. improve conditions to support the development of innovations in health care, including in the fields of eHealth and telemedicine, whilst ensuring that investments in eHealth support the adoption of standards and drive interoperability across

the health sector to leverage the “eHealth European Interoperability Framework (eEIF) and observe the joint European initiatives, such as the “Guidelines under eHealth Network” of the responsible member state authorities;

32. further strengthen measures for collaborative implementation of a joint eHealth Innovation ecosystem based on a Baltic Sea Region cooperation platform for eHealth initiatives built on smart specialization and mobilize regional resources based on already existing structures and internationally recognized standards;
33. improve the conditions to include eHealth and telemedicine in the standard care;
34. improve early intervention to strengthen good public health through social investment such as vaccine programs, and take strong measures to reduce consumption of alcohol, tobacco and illicit drugs, and work towards stronger prevention of diabetes II and other lifestyle illnesses;
35. support the usage of cost-reducing methods for better quality of life, including cultural and physical health-related activities in treatment;
36. improve the national labelling relevant for a healthy lifestyle including labelling accessible to different population groups such as child-sensitive and child-specific labelling;
37. foster development of health-related services within the tourism strategies of the Baltic Sea Region countries;
38. ensure global comparability of health economy and measure the performance and the impact of the health care systems via economic growth and employment by establishing a first reliable transnational method like “economic footprint of health economy”;
39. check the possibility to establish a “Baltic Health Forum”, to ensure and improve a sustainable exchange and networking in this policy field around the Baltic Sea;

Regarding Sustainable and Accessible Social and Health Care, to

40. ensure affordable health care for everyone and emphasize the focus on the needs of patients with due regard to age and gender and to warrant equal and affordable access to high-quality health services throughout the whole Baltic Sea Region;
41. ensure that a positive economic development in the region promotes high standards in health care and social wellbeing;
42. take strong measures to ensure equitable availability, access and use of social welfare and health care services, e.g. between urban and rural areas, between socio-economic groups and with due regard to age and gender;
43. develop and strengthen strategies addressing demographic change, such as the European Innovation Partnership on Active and Healthy Ageing and especially considering public services with regard to rural peripheral areas;
44. install geriatric health care centres and modify social rehabilitation centres to ensure health care in rural areas as well as improving age-appropriate medicine;
45. ensure integrated services for children consolidating health care and social care services in a child-sensitive way;
46. ensure support services for families, pregnant women and prospective parents in support of families and parenthood, provide an integrated package of services to families with children in order to encourage childbirth, childcare and child rearing with a view to counteracting the current demographic trends and investing in families and fostering child-friendly communities and societies;
47. encourage patient responsibility for people living in the Baltic Sea Region;
48. raise awareness especially amongst the youth in a healthier lifestyle and to work on making education in healthy lifestyle mandatory in all schools and all school levels, a database on best practice examples on how to improve education and awareness should be created;
49. carry out studies with the aim of developing prevention strategies in health care, such as the North-Trøndelag Health Study (HUNT);
50. establish a first aid system for mental health problems as the recognition, awareness and diagnostic of mental problems are still underdeveloped;
51. support activities on Non-Governmental Organizations focussing on nonformal education for example in culture, sports, volunteering and music in order to fight against stigmatization of disadvantaged groups;
52. create incentives to improve the conditions of the nursing and care professions and to work towards intensified professional and vocational training for people employed in the health sector to significantly facilitate a cost-effective health system in the region and foster understanding of the health sector as a cross-cutting issue;
53. fully recognize the social partners in the social and health care professions, protect their activities and ensure that social partners and trade unions will be involved in the regulatory and implementation process on health issues as early as possible;
54. carefully consider both physical and psychosocial risks at work place, against the background

- of a rising retirement age, strive for good working conditions, wellbeing and a sustainable work-life balance within the labour force of the Baltic Sea Region;
55. strive to establish laws for patients' rights in all the countries of the Baltic Sea Region and mechanisms to ensure that those rights are fulfilled;
 56. establish a Working Group on Sustainable Tourism – with focus on cultural, economic and labour market, maritime and coastal tourism as well as ecological aspects and as a central pillar of maritime spatial planning and with a view to developing synergies with the policy area "Tourism" under the EU Strategy for the Baltic Sea Region - to submit a first report at the 25th BSPC;
 57. welcome with gratitude the kind offer of the Parliament of Latvia to host the 25th Baltic Sea Parliamentary Conference in Riga on 28 - 30 August 2016.

*Parliaments of Denmark,
 Estonia,
 Europe,
 Finland,
 Federal Republic of Germany,
 Free and Hanseatic City of Hamburg,
 Free Hanseatic City of Bremen,
 Iceland,
 Latvia,
 Leningrad Region,
 Lithuania,
 Mecklenburg-Vorpommern,
 Norway,
 Poland,
 Federal Assembly of the Russian Federation,
 State Duma of the Federal Assembly of the Russian Federation,
 City of St. Petersburg,
 Schleswig-Holstein,
 Sweden,
 Åland Islands,
 Baltic Assembly,
 Nordic Council

